

Torsdagen den 4 februari

Kl. 14.00

§ 1 Minnesord över avliden ledamot av kammaren

Herr TALMANNEN yttrade:

Meddelandet om vår kammarkamrat Gösta Sternes hastiga bortgång har fyllt oss alla med djup förstämning. Han bevistade i år sin sjunde riksdag. Efter att tidigare ha varit verksam inom konstitutionsutskottet var han vid sitt frånfälle ledamot av trafikutskottet, förvaltningsstyrelsen och lönelegationen.

Såsom kommunal förtroendeman och landstingsman har Gösta Sterne gjort mycket betydande insatser. Han var bland annat stadsfullmäktiges ordförande i sin hemstad sedan mer än 15 år och tillhörde i 19 år Jönköpings läns landsting. I Svenska kommunförbundets styrelse beklädde han posten som vice ordförande. Även för frikyrkliga och ideella intressen var han en trogen förkämpe.

Gösta Sterne var en man som genom sin förmåga att vederhäftigt bedöma sakfrågor, medla och finna enande lösningar var högt skattad i alla kretsar. Vi lyser frid över hans minne.

Detta anförande ähördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2 Justerades protokollen för den 26 och 27 januari.

§ 3 Ang. antalet ansökningar om befrielse från investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten, m. m.

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Werners i Tyresö (vpk) i kammarens protokoll för den 15 januari intagna fråga, nr 24, till herr inrikesministern, och anförde:

Herr talman! Herr Werner i Tyresö har bett chefen för inrikesdepartementet upplysa om i vilken utsträckning ansökningar om tillämpning av 16 § i förordningen om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten begärts och om antalet fall då sådana ansökningar bifallits. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Investeringsavgiften omfattar som bekant sådana mindre angelägna byggnadsarbeten som sätts i gång under tiden den 7 maj 1970 – den 31 juli 1971. Från ikraftträdandet och fram till utgången av januari 1971 har regeringen avgjort 544 ansökningar om befrielse från investeringsavgiften för mindre och medelstora byggnadsprojekt till en sammanlagd byggnadskostnad av 356 miljoner kronor. Av dessa har 314 ansökningar bifallits avseende en sammanlagd byggnadskostnad av 155 miljoner kronor. Av antalet dispenser har flertalet, totalt rörande 71 miljoner kronor, lämnats

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. antalet ansökningar om befrielse från investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten, m. m.

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. antalet ansökningar om befrielse från investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten, m. m.

i syfte att trygga sysselsättningen nu i vinter. För att trygga sysselsättningen inom byggnadsbranschen på längre sikt har regeringen dessutom under det senaste halvåret meddelat igångsättningstillstånd och i samband därmed dispens från investeringsavgift för en rad större byggnadsprojekt på sammanlagt 142 miljoner kronor. Dessa arbeten planeras in så att maximal sysselsättningseffekt kommer att uppnås under nästa vinter.

Herr WERNER i Tyresö (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Sträng för svaret på min fråga. Frågan är ställd – och det förstår säkert finansministern också – mot bakgrunden av den mycket stora arbetslöshet som just nu råder i byggnadsfacken. Vi har i storstadslänen en arbetslöshet som med mellan 60 och 80 procent överstiger arbetslöshetssiffrorna från motsvarande tid förra året, detta trots att vi denna vinter har haft ett osedvanligt gynnsamt byggväder.

Jag vill erinra om den undersökning som Byggnadsarbetareförbundet har gjort hos sina lokalavdelningar och där man ställde frågan om vad de bedömde vara orsaken till den höga arbetslösheten. den på nytt blev tryckt; I svaren pekades dels på kreditpolitiken, dels på dålig planering hos kommuner och byggherrar men även på investeringsavgiften för oprioriterat byggande. Jag har därför ansett det vara viktigt att få besked om i vilken utsträckning dispenser har begärts och i hur stor utsträckning sådana har beviljats av arbetsmarknadsmässiga skäl.

Finansministern har i sitt svar redovisat att flertalet av de lämnade dispenserna har beviljats i syfte att trygga sysselsättningen i vinter. Härav kan emellertid inte klart utläsas i hur hög grad arbetslösheten har påverkats av investeringsavgiften i de 240 fall, där dispensansökningarna har avslagits. Jag vill därför understryka kravet att dispenser meddelas generöst, om investeringsavgiften kan anses vara en bidragande orsak till arbetslösheten. I annat fall kommer detta instrument för investeringsstyrning att slå alltför blint.

Till sist vill jag säga att det är tacknämligt att dispens meddelats för vissa byggnadsprojekt för att åstadkomma en maximal sysselsättningseffekt till nästa vinter. Det hjälper emellertid knappast de tusentals byggnadsarbetare som går arbetslösa denna vinter.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag tyckte att jag i frågeställarens anförande fann en ganska modererad uppfattning om situationen. Eftersom han själv är yrkesman på området förstår han, att vi med de klimatologiska variationerna under sommar och vinter aldrig helt kommer att kunna eliminera vinterarbetslösheten inom byggnadsfacket såvida vi vill undvika en abnorm överansträngning på området under sommaren.

Då uppstår emellertid frågan, om de sysselsättningssvårigheter, som byggnadsarbetarna har haft innevarande vinter, har varit exceptionellt stora. De kan synas ha stegrats på ett oroväckande sätt, om man som en jämförelse tar fjolåret, då sysselsättningen var osedvanligt god. Om vi däremot ser frågan i ett längre perspektiv, finner vi att situationen för dagen, även om den är besvärlig för dem som är arbetslösa, i och för sig

inte är uppseendeväckande. Det visar sig därvid att vi under de senaste 15 åren har haft nio år med högre arbetslöshet och fem år med lägre arbetslöshet bland byggnadsarbetarna under januari månad i förhållande till samma månad 1971.

Det gäller dessutom hur man skall fördela kapitalmarknadens resurser. Vi är alla medvetna om att vi har haft en brist på kapital. Jag skall inte i ett kort frågesvar lägga ut texten om orsaken till det; jag tillåter mig bara att konstatera detta faktum. För regeringen framstår det emellertid som ett problem hur tillgängligt kapital skall fördelas på det rimligaste sättet, och därvidlag kommer investeringarna för företagen, för bostadsbyggnadet och för de i budgeten reglerade offentliga byggnationerna i första hand. Vad vi har stoppat med investeringsavgiften är mera sekundärt betonade investeringar.

Jag begriper väl att man kan fråga sig varför inte byggandet av bensinstationer, parkeringshus, bankhus, kontorshus och varuhus sätts i gång när byggnadsarbetare går arbetslösa. Så kan också ske, om kapitalmarknadssituationen ger möjligheter därtill, men om det föreligger en klar brist, har det gällt att kapitalmässigt fördela resurserna på bästa sätt.

Det är från dessa utgångspunkter som regeringen har handlagt dispensgivningen. Vi har som sagt försökt ta erforderliga hänsyn till byggnadsverksamheten, men vi har, av skäl som jag nu har anfört, inte kunnat gå längre än vi gjort.

Herr WERNER i Tyresö (vpk):

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon längre debatt om de klimatologiska förhållandena. De kan i vart fall inte i år åberopas som en orsak till den ovanligt höga arbetslösheten. Som jag sade förut, har vi ju haft ett osedvanligt bra byggväder.

Det här är naturligtvis en fördelningsfråga, och till detta vill jag bara lägga att det någon gång måste bli slut på det förhållandet att byggandet gång efter annan används som något slags säkerhetsventil vid konjunktursvängningarna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om avveckling av guldsmidsskatten

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Nordgrens (m) i kammarens protokoll för den 19 januari intagna fråga, nr 31, och anförde:

Herr talman! Herr Nordgren har frågat mig, om jag avser att under vårriksdagen lägga fram förslag om avveckling av guldsmidsskatten.

Jag kan för dagen inte ge annat besked än att herr Nordgren får avvakta den till vårriksdagen aviserade propositionen med förslag till ändringar i de s. k. punktskatterna.

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

*Om avveckling av
guldsmidsskatten*

Herr NORDGREN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga angående guldsmedsskatten. Tyvärr säger svaret inte så mycket, men jag får naturligtvis nöja mig med det till dess propositionen kommer.

För finansministern liksom för mig är den här skatten en gammal bekant. Vi kan väl säga att den är en kvarleva sedan krigstiden. I de flesta andra länder har den avskaffats, senast i Norge 1968. När denna skatt en gång infördes var skadeverkningarna inte så stora för branschen i fråga – det skall jag gärna hålla med om – men svårigheterna har ökat, och den ökningen har huvudsakligen samband med resandeströmmen till länder där man nu kan köpa t. o. m. svenskkontrollerat guld till avsevärt lägre priser. Det har gjort att omsättningen i branschen har gått ned avsevärt här hemma. Det är helt naturligt att det har blivit resultatet, eftersom skattebelastningen på dessa varor – i varje fall från den 1 januari 1971 – sammanlagt ligger vid ungefär 47 procent. När det gäller guldsmedsvaror och även arbeten på guld blir konkurrensen därför besvärlig, t. ex. med Norge eller andra länder dit turistströmmarna går.

Man kan nog också fråga sig, herr finansminister, om guldarbeten och liknande saker i dag kan betraktas som mera lyxbetonade varor än många andra i ungefär samma prisklass. Det finns mycket som kanske inte heller är absolut nödvändigt, exempelvis färgtelevisionsapparater eller exklusiva fotoutrustningar m. m.

Slutligen vill jag erinra om, herr finansminister, vad bevillningsutskottet sade redan 1967, nämligen att den här skatten var betungande för branschen och att utskottet delade motionärernas uppfattning att skatten borde avvecklas när det ekonomiska läget så tillät. Det hoppas jag att det gör nu och att förslag därom kommer i den aviserade propositionen.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Vi skall naturligtvis inte starta den här debatten om guldsmedsskatten för tidigt, men jag vill erinra frågeställaren om att en utredning arbetar med punktskattefrågorna. Arbetet befinner sig i slutskedet, och delvis har förslag från utredningen redan omsatts i beslut av riksdagen under den gångna hösten. Jag räknar med, som är anmält, att föra fram de övriga frågorna i en proposition, och frågeställaren kommer att få tillfälle att ventilera sina synpunkter i samband med debatten om den.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Ang. jämnare sysselsättning inom byggnadsindustrin

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Lorentzons (vpk) i kammarens protokoll för den 15 januari intagna fråga, nr 22, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har frågat hur jag bedömer möjligheterna att med speciellt beaktande av situationen i Norrlandslänen vidta åtgärder i syfte att uppnå en säsongutjämning inom byggnadsindustrin,

som kan möjliggöra en jämnare sysselsättning året runt.

I direktiven för byggplaneringsutredningen ingick att bl. a. närmare pröva åtgärderna för att jämna ut sysselsättningen i byggnadsverksamheten över året. Utredningen har lagt fram konkreta förslag till åtgärder som syftar till en sådan utjämning. Förslagen bereds f. n. i inrikesdepartementet. Den pågående byggarbetskraftsutredningen, i vilken ingår representanter för parterna på byggarbetsmarknaden, väntas framlägga sitt betänkande innevarande år. Enligt vad jag erfarit kommer utredningen att från sina utgångspunkter ta upp säsongproblemen till behandling. Läget i olika regioner kommer givetvis att beaktas vid det pågående arbetet.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka inrikesministern för svaret på min enkla fråga. För byggnadsarbetare över huvud taget uppstår det år efter år svårigheter när det gäller sysselsättningen och framför allt under den kallare årstiden. Detta gäller särskilt Norrlandslänen.

Min fråga i dag gäller en viss grupp inom byggnadsarbetarkären, nämligen byggnadsmålarna. Frågan är inspirerad av den uppvaktning som målarnas fem fackliga avdelningar i Västernorrland gjorde för en tid sedan inför länsarbetsnämnden, där man framförde önskemål om en bättre säsongutjämning inom yrket.

Den statliga sektorn har, säges det, varit lyhörd för de framställningar som målarna tidigare gjort om att reparationsarbeten skulle förläggas till vintersäsongen i stället för till sommarmånaderna då marknaden i allmänhet är rätt överhettad. Men det gäller endast staten i detta fall. Inom den kommunala sektorn – HSB, Riksbyggen och andra byggnadsföretag – är man inte lika välvilligt inställd.

Vid den nämnda uppvaktningen kunde länsarbetsnämnden inte ge några som helst utfästelser i fråga om den privata marknaden men lovade söka påverka kommunerna att i görligaste mån förlägga arbeten till vintermånaderna. Men svårigheterna återkommer varje år, och det är underligt att kommunerna ställer sig så kallsinniga som förhållandet är i ett fall som detta.

Inrikesministern hänvisar till två utredningar, varav den ena skall framlägga sitt betänkande innevarande år. Jag skulle vilja sluta mitt anförande med att ställa ytterligare en fråga till inrikesministern: Kunde man inte från statsmakternas sida även om man hänvisar till dessa två utredningar vidta vissa stimulerande åtgärder för att söka få i gång dessa reparationsarbeten med sysselsättning åt byggnadsmålarna under den kallare årstiden?

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Som framgick redan av den tidigare debatten här mellan finansministern och herr Werner i Tyresö, har vi under denna vinter kunnat iakttaga en ökning av arbetslösheten bland byggnadsarbetarna i jämförelse med fjolåret. Det förhåller sig emellertid på det sättet att utvecklingen i landet är ojämn. När det gäller skogslänen har vi faktiskt denna vinter haft bättre sysselsättningsförhållanden än under det verkliga

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. jämnare sysselsättning inom byggnadsindustrin

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. kontakten
mellan skolmyndig-
het och arbetsför-
medling i fråga om
rekrytering till vissa
yrken*

högkonjunkturåret 1970.

Jag kan nämna att vi nu har 5 000 arbetslösa byggnadsarbetare i skogslänen mot 5 600 i januari i fjol. Det är således en förbättring. Man kan emellertid göra den iakttagelsen att det finns vissa grupper där arbetslösheten är något högre. Detta gäller exempelvis för Väster-norrland, där 177 målare är anmälda som arbetslösa i år mot 145 i fjol. Det är således en ökning med ett 30-tal.

I och för sig tycker jag inte att den utvecklingen är så oroande. Jag har dessutom fått det beskedet att man har vidtagit en del åtgärder för att försöka stimulera till ökad sysselsättning för denna grupp - bl. a. har man i en tidningsannons väddat till fastighetsägare att de skulle utnyttja den rådande situationen och låta utföra reparationsarbeten. Man har också låtit utföra vissa arbeten vid skolor för att på det sättet lokalt öka sysselsättningsmöjligheterna för den arbetskraft som herr Lorentzon åsyftar.

Dessa åtgärder visar väl att arbetsmarknadsmyndigheterna har reagerat även inför en tämligen liten förändring i sysselsättningsläget.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Förändringarna i sysselsättningsmöjligheterna är inte oväsentliga för byggnadsmälarna i Västernorrland, när upptill 65 procent är arbetslösa, som fallet är exempelvis i Kramforsområdet.

Det är mycket bra att man annonserar i tidningarna för att påverka de privata fastighetsägarna att sätta i gång reparationsarbeten, men om dessa inte låter sig påverkas måste andra åtgärder vidtas. Inrikesministern hade här inget uppslag till stimulerande åtgärder - det är möjligt att saken ligger hos utredningarna och att han inte ville nämna någonting här. Men läget är faktiskt allvarligt för denna speciella yrkesgrupp; den har mycket svårt just nu.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Ang. kontakten mellan skolmyndighet och arbetsförmedling i fråga om rekrytering till vissa yrken

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Lorentzons* (vpk) i kammarens protokoll för den 15 januari intagna fråga, nr 23, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har frågat mig om jag är uppmärksam på att ungdomar i stor utsträckning rekryteras för utbildning till yrken inom vilka omfattande arbetslöshet råder, såväl säsongmässig som varaktig, och om jag ämnar vidta någon åtgärd i syfte att uppnå en bättre kontakt mellan vederbörande skolmyndighet och arbetsförmedlingarna i syfte att i görligaste mån undvika dessa olägenheter.

Så som frågan är formulerad förmodar jag att herr Lorentzon i första hand avser sådan yrkesutbildning som sker vid kurscentra inom arbetsmarknadsutbildningen och vid yrkesskolorna.

I styrelsen för kurscentra inom arbetsmarknadsutbildningen återfinns

länsarbetsdirektören. I de enskilda kursnämnderna sitter representanter för arbetsmarknadens parter. Vid den årliga ramplaneringen i länen äger samråd rum med de lokala arbetsmarknadsparterna.

I fråga om rekryteringen till yrkesskolorna vill jag hänvisa till att yrkesvalslärarna vid våra grundskolor samtidigt är tjänstemän vid arbetsförmedlingen. De står därigenom i kontinuerlig kontakt med bedömningarna på arbetsmarknaden.

Yrkesutbildningsberedningen har i ett i höstas framlagt betänkande om yrkesutbildning och arbetsliv föreslagit förändringar i nuvarande system för kontakter mellan skola och arbetsliv. Detta betänkande som hör till utbildningsdepartementets handläggning är för närvarande under remissbehandling.

Den fråga som herr Lorentzon berör är alltså föremål för uppmärksamhet, och överväganden och bedömningar äger kontinuerligt rum mellan skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen i fråga om utbildningens anpassning till arbetslivet.

Jag vill emellertid i sammanhanget framhålla att utbildningen vid en skolenhet inte alltid är avsedd att täcka endast det lokala behovet av utbildad arbetskraft. Lokalt och regionalt kan därför uppkomma sysselsättningsproblem för nyutbildade liksom självfallet sådana svårigheter kan uppkomma vid förändringar i det allmänna konjunkturläget. Totalt sett har ungdomsarbetslösheten i landet under senare år varit mycket låg.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tackar återigen inrikesministern för svaret. Denna fråga hör egentligen samman med föregående frågeställning, och det gäller också i det här fallet byggnadsmälarna i Västernorrland.

Arbetslösheten bland byggnadsmälarna är rätt omfattande; enligt siffror jag har tillgängliga uppgår den till 8,1 procent för hela landet. Men i Västernorrlands län ligger arbetslösheten på 25 procent och i Kramforsområdet, som jag tidigare nämnde, är den 65 procent. Det är ganska allvarliga siffror inom en yrkeskår.

Yrkesutbildningen av byggnadsmälare kommer här in i bilden. Mälarna anser själva att ett alldeles för stort antal elever tas in vid yrkesskolorna för utbildning till byggnadsmälare. Vid exempelvis Härnösands, Sundsvalls och Örnsköldsviks yrkesskolor utbildas nu ca 55 elever till detta yrke. Mälarna menar nämligen att det med tanke på den strukturomvandling som yrket genomgår och har genomgått under de senaste åren – framför allt på byggnadssidan, ty numera kommer ju färdigmålade enheter från fabrikena – inte föreligger någon anledning att utbilda byggnadsmälare i den utsträckning som nu sker. De anser det också vara fel att ungdomar i så stor omfattning rekryteras och utbildas till ett yrke där det inte finns arbete året runt. Egentligen är det ju byggmästarna och företagarna som gärna vill se en omfattande nyrekrytering till byggnadsbranschen. De vill helst ha unga arbetare; numera är det faktiskt på det sättet inom byggnadsbranschen att de som kommer upp i 40–45 år börjar bli för gamla, enligt byggmästarnas och företagarnas uppfattning.

Vi inom vpk har till denna riksdag väckt en motion, i vilken vi hävdar

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. kontakten
mellan skolmyndig-
het och arbetsför-
medling i fråga om
rekrytering till vissa
yrken*

*Ang. kontakten
mellan skolmyndig-
het och arbetsför-
medling i fråga om
rekrytering till vissa
yrken*

att arbetsförmedlingarna inte skall ha till uppgift att förmedla folk till läglöneyrken. I konsekvens härmed menar vi att arbetsförmedlingarna inte heller skall inspirera ungdomarna till utbildning inom yrken där man inte kan garantera arbete året runt.

Nu hänvisar statsrådet bl. a. till en utredning och säger mot slutet av sitt svar: "Jag vill emellertid i sammanhanget framhålla att utbildningen vid en skolenhet inte alltid är avsedd att täcka endast det lokala behovet av utbildad arbetskraft." Det är alltså meningen att de målare som nu utbildas i Norrland skall skickas söderut.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Herr Lorentzon försöker tyda varje svar på ett sådant sätt att han kan få anledning till kritik. I det här sammanhanget har jag inte yttrat mig om vare sig norr eller söder. Jag tycker att det är en princip som herr Lorentzon skulle kunna acceptera att vi inte kan ha yrkesutbildning anordnad på alla platser och att man således får beakta situationen över en vidare räjong än själva skolorten.

Jag vill gärna säga herr Lorentzon – och jag har också redogjort för det i mitt svar – att vi är mycket angelägna om att arbetsmarknadens parter skall vara med och få lov att göra sin bedömning i sammanhanget. Jag är helt övertygad om att man även i det län som herr Lorentzon representerar tar hänsyn till de uppfattningar som där kan komma fram.

Om man granskar situationen och hittar siffror som innebär en variation på några tiotal, får man emellertid akta sig för att bli så engagerad av detta att man ifrågasätter hela den utbildning som är på gång för en yrkeskår.

Jag är väl medveten om att det förekommer strukturella förändringar som är värda att beakta. Mycket av måleriarbetet sker i dag i fabriker, och elementen kommer färdiga till byggarbetsplatsen. Men mot detta står att under de senaste åren har bedrivits en mycket omfattande reparationsverksamhet, som har betytt att det har varit svårare att uppbringa målare under den gångna sommaren och hösten än vad det har varit på mycket länge. Man har helt enkelt haft fullt upp av arbetepå reparationsidan. På grund av de förändringar som vidtagits i hyreslagsstiftningen har vi också anledning att räkna med en kvarvarande stor sysselsättning just när det gäller den typen av arbete. Därför tycker jag att herr Lorentzon har anlagt ett alltför kort perspektiv på denna fråga.

När han sedan kommer in på de äldres problem, vill jag gärna säga att vi har starkt intresse av att finna lösningar som kan förbättra den äldre arbetskraftens ställning. Men det får inte bli så att vi ser på den saken alltför ängsligt, som jag tycker att herr Lorentzon har gjort.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Statsrådet anser att jag har engagerat mig för mycket i byggnadsmälarnas problem. Ja, om man lever tillsammans med människor som har dessa svårigheter, blir man naturligtvis engagerad och får ett annat perspektiv på det hela än om man bor i Stockholm. Så enkelt är det.

Beräffande den äldre arbetskraften vill jag säga att omkring 75

procent av de arbetslösa i Kramforsområdet är över 50 år. Det är också ett stort problem, och det löser vi naturligtvis inte här i dag. Men nödvändigheten av att få till stånd bättre sysselsättningsmöjligheter och annat för byggindustrins folk, framför allt i Norrland och Västernorrland, är något som har varit synnerligen aktuellt i flera år.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Men jag tror, herr Lorentzon, att frågan om de äldres trygghet skall lösas på annat sätt än genom att vi slår sönder utbildningsmöjligheterna för ungdomen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Ang. principen om en fri nordisk arbetsmarknad

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Hagbergs (vpk) i kammarens protokoll för den 21 januari intagna fråga, nr 34, och anförde:

Herr talman! Herr Hagberg har frågat mig om jag anser en ifrågasatt anställningsvägran från svenska företags sida gentemot finska metallarbetare efter ett strejktombrott i Finland vara förenlig med bestämmelserna om en fri nordisk arbetsmarknad och om jag är beredd att i någon form hävda iakttagandet av denna princip.

I överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad föreskrivs att det inte skall krävas arbetstillstånd för medborgare i de fördragslutande staterna. Arbetssökande från våra nordiska grannländer, som kommer till den offentliga arbetsförmedlingen här, får samma service som svenska medborgare. Det innebär att en finsk metallarbetare kan få anvisning om lediga platser på den svenska arbetsmarknaden, även om han befinner sig i strejk i hemlandet.

I överenskommelsen behandlas över huvud taget inte frågan om arbetsgivares skyldighet att anställa arbetssökande. En anställningsvägran kommer därför inte i strid med bestämmelserna om en fri nordisk arbetsmarknad.

Herr HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för det svar som inrikesministern här har givit.

Frågan är ju om vid ett strejktombrott i Finland en anställningsvägran från de svenska företagens sida gentemot finländska arbetare kan vara förenlig med den fria nordiska arbetsmarknaden.

Den fria nordiska arbetsmarknaden har i många sammanhang varit utsatt för kritik. De svenska företagens värvningar av arbetskraft i Finland har i en del fall tagit sig osmakliga uttryck och proportioner. Arbetsköparnas hårda värvningar kan betecknas som rovdrift av den finländska arbetskraften och har bara haft ett mål, nämligen att de skulle få arbetskraft till sina företag. Om dessa arbetare kunnat beredas tillfredsställande bostäder och sociala förhållanden i Sverige har

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. principen om
en fri nordisk ar-
betsmarknad*

*Ang. principen om
en fri nordisk ar-
betsmarknad*

bekymrat dem mindre. Dessutom har den finländska arbetskraften, när den kommit till Sverige, fått de sämsta arbetena och de sämsta lönerna. För de svenska företagen har den finländska arbetskraften utgjort en god arbetskraftsreserv.

I dag ställer de svenska arbetsköparna upp bakom de finländska och planerar en vild lockout av de finska metallarbetarna. Det har för övrigt varit meningen att denna skulle hållas hemlig.

När arbetsköparna finner det lämpligt värvar de hänsynslöst arbetskraft. I andra fall vägrar man finska arbetare anställning. Tanken bakom den fria nordiska arbetsmarknaden kan inte ha varit denna.

Den fria nordiska arbetsmarknaden har hittills fungerat endast på arbetsköparnas villkor. Den planerade lockouten har redan börjat verka; en hel del finländare har blivit avvisade vid arbetsförmedlingen i Haparanda. En vild lockout av detta slag strider, anser jag, mot innehållet i en fri nordisk arbetsmarknad. Men tyvärr har inrikesministern och jag inte samma uppfattning i detta fall. Svaret säger ingenting.

Svaret på frågan om statsrådet är beredd att hävda den princip det här gäller är lika negativt. Frågeställningen står kvar: Skall Svenska arbetsgivarföreningen och Svenska verkstadsföreningen sätta den fria nordiska arbetsmarknaden ur spel, eller skall regering och riksdag vidtaga sådana åtgärder att innehållet inte blir en nordisk arbetsmarknad på arbetsköparnas villkor?

Herr talman! Min fråga är alltså: Skall den fria nordiska arbetsmarknadens innehåll dikteras av arbetsköparna?

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag vet knappast vad jag i och för sig skall svara på en sådan här fråga, ty det är ju ett faktum att varken herr Hagberg eller jag kan påverka konventionen. Den är som den är och har alltså den begränsning som jag talat om – den innebär en rätt för medborgare i ett nordiskt land att bege sig till ett annat nordiskt land och där fritt söka arbete.

Man kan alltså inte uppställa kravet att vederbörande skall söka arbetstillstånd, utan medborgarna har rätt att bara söka arbete. Längre sträcker sig inte konventionen.

Herr Hagberg må tycka vad som helst, men när han i detta sammanhang tar upp frågan om betydelsen av överenskommelsen om en fri nordisk arbetsmarknad, så har det ju inte mycket med hans önskemål att skaffa. Det önskemålet får herr Hagberg försöka tillgodose på annat sätt.

Herr HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag konstaterar att de finska arbetare som konsulterat mig tydligen har haft rätt då de sagt att det är en arbetsköparnas fria nordiska marknad. Det vill man slå fast. Man tycker det är osmakligt att det är så, och man blir naturligtvis besviken över svaret att regeringen inte kan gå in och, som man anser, hävda den riktiga principen om en fri nordisk arbetsmarknad.

Torsdagen den
4 februari 1971

Herr socialministern ASPLING erhöill ordet för att besvara fru Nordlanders (vpk) i kammarens protokoll för den 26 januari intagna fråga, nr 36, och anförde:

Herr talman! Fru Nordlander har frågat mig om jag uppmärksammat uppgifter om missförhållanden och smittorisker för vid laboratoriearbete anställd personal i statlig tjänst och om detta ger anledning till någon åtgärd från min sida.

Det arbete som utförs vid vissa laboratorier kan medföra smittorisker för personalen som man självfallet på allt sätt måste försöka att förebygga. Smittskyddet är av särskild betydelse vid bakteriologiska laboratorier. Vad särskilt gäller statens bakteriologiska laboratorium (SBL) har säkerhetsföreskrifter utfärdats och varje nyanställd får utkvittera och intyga att vederbörande tagit del av dessa föreskrifter. Dessutom sker fortlöpande instruktion i det dagliga arbetet. Skyddskommittén vid laboratoriet har tillsatt en särskild skyddsgrupp som gör regelbundna inspektioner. All personal skärmbildas också två ä tre gånger årligen.

Sedan det i början av 1970 konstaterats att några anställda vid SBL smittats av tuberkulos beslöt styrelsen för laboratoriet att lägga ned tuberkulosarbetet temporärt fr. o. m. den 1 april 1970. Då lokalförhållandena kunde vara en bidragande orsak till dessa sjukdomsfall anhöll styrelsen i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 13 mars 1970, att nya lokaler skulle uppföras för tuberkulosdiagnostiken. Denna framställning handlades skyndsamt av byggnadsstyrelsen. På Kungl. Maj:ts förslag anvisade därefter 1970 års riksdag medel på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1970/71 för att påbörja uppförandet och utrustningen av en nybyggnad för tuberkulosdiagnostik. I 1971 års statsverksproposition har därefter förslag lagts fram om de ytterligare medel som erfordras för ändamålet. Byggnadsarbetena påbörjas i dagarna och beräknas vara avslutade i september 1971.

Det är givetvis beklagligt att smittofall inträffat. Det är emellertid min förhoppning att nu vidtagna åtgärder i möjligaste mån skall eliminera smittoriskerna i arbetet.

Fru NORDLANDER (vpk):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret.

Anledningen till min enkla fråga är att anställda vid statens bakteriologiska laboratorium har blivit smittade av tbc i sitt arbete. Tyvärr kan man konstatera att det nu aktualiserade fallet inte är någon engångsföreteelse. Det händer allt oftare att anställda smittas eller skadas i sitt arbete som en följd av den personalpolitik som bedrivs från arbetsgivarhåll. Detta gäller även när stat och kommun är arbetsgivare.

Det krassa produktionstänkandet med arbete efter löpandeband-principen har trängt in även på vårdområdet. Man tycks alldeles glömma att man här arbetar med levande människor, inte med maskiner. Samtidigt som den administrativa apparaten byggs ut rationaliseras det hårt bland den produktiva personalen. Underbemanningen innebär att de

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. arbetsförhållanden för personal vid statliga laboratorier

anställda ofta tvingas utföra och ta ansvar för arbetsuppgifter som de inte har fått tillräcklig utbildning för.

Vad som upprör oss i detta fall är den nonchalans som visas från ansvarigt håll. Trots att bristerna har påtalats vid otaliga tillfällen och trots att under en fyraårsperiod – som är en ganska lång tid – nio anställda vid laboratoriet drabbats av tbc har ingenting gjorts för att rätta till de påtalade bristerna. I stället försökte arbetsgivaren i det längsta tysta ned olyckorna. Personalkonsulenten, som också var tillförordnad personalchef och alltså den närmast ansvarige för de anställdas arbetsförhållanden, försvarade sig med att allt forskningsarbete måste vara riskfyllt och att de anställda fick extra betalt för riskerna. Vi tycker att detta visar en cynism som man inte trodde var möjlig. Det borde vara självklart att staten som arbetsgivare vid olyckshändelser av här påtalat slag omedelbart vidtog åtgärder för att rätta till missförhållandena.

Jag vill fråga statsrådet om han anser det vara ekonomiskt försvarbart att rationalisera driften så hårt att man riskerar hälsa och trygghet för anställda och patienter.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Jag vill säga till fru Nordlander att de fall som inträffat vid statens bakteriologiska laboratorium har anmälts till riksförsäkringsverket som yrkesskador, och i sex fall är det klarlagt att det rör sig om yrkesskada. Därigenom är vederbörande tillförsäkrade de förmåner som gäller för statligt anställda vid yrkesskada.

Genom säkerhetsföreskrifter och fortlöpande instruktioner har man sökt att så långt som möjligt skydda personalen mot smittorisker, men här är det fråga om mycket komplicerade arbetsuppgifter, där man aldrig helt kan utesluta riskerna för smitta. Som jag framhållit i mitt svar kommer emellertid säkerhetsanordningarna nu att förstärkas ytterligare, bl. a. genom de nya lokalerna.

Låt mig tillägga att en skyddskommitté med sex ledamöter, varav tre utses av personalorganisationerna, kontinuerligt följer skyddsarbetet och tar upp viktigare skyddsfrågor till diskussion. En särskild skyddsgrupp följer upp inträffade yrkesskador, olycksfall och tillbud samt förrättar inspektion. Vidare finns drygt 20 skyddsombud som vart och ett svarar för ett skyddsområde. För närvarande pågår för övrigt en översyn av skyddsföreskrifterna för att ytterligare förbättra säkerheten i arbetet.

Herr talman! Fru Nordlander vidgade på sitt sätt denna diskussion genom att tala om riskerna över huvud taget i arbetslivet. Jag vill då säga att dessa frågor i allra högsta grad har uppmärksamats av regeringen. För närvarande arbetar en stor kommitté, arbetsmiljöutredningen, för att på arbetarskyddsområdet åstadkomma en ny, förbättrad lagstiftning, som säkerligen kommer att innehålla skärpta föreskrifter i många olika avseenden.

Fru NORDLANDER (vpk):

Herr talman! Jag tackar för detta. Även om hälsan inte kan betalas med pengar, har det stor betydelse för de drabbade att man löser den ekonomiska frågan.

Till det sista vill jag säga att stat och kommun som mönsterarbetsgivare är ett begrepp som för länge sedan mönstrats ut av de anställda. Också LO har nyligen i en stor utredning konstaterat detta. Man efterlyser i utredningen en mer positiv arbetsgivarinställning i frågor rörande arbetsmiljö och företagsdemokrati. Man konstaterar att kommuner och landsting när det gäller arbetsmiljön är definitivt akterseglade. Att detta förhållande också gäller staten som arbetsgivare bekräftas ju av det fall som vi nu talar om, ett förhållande som med det snaraste borde rättas till.

Vpk har till årets riksdag i detta syfte väckt flera motioner som vi väntar skall få en välvillig behandling. Det kan inte vara en riktig ordning att de, som tagit till sin uppgift att hålla oss andra så friska som möjligt, ställs utanför när de själva drabbas av ohälsa i sin tjänst. Många olyckor som den här exemplifierade skulle kunna undvikas om arbetsledningen lyssnade till de anställda när de påtalar brister på arbetsplatsen och om arbetsgivarens inställning till skyddsverksamheten vore mera positiv. Större befogenheter och beslutanderätt bör ges skyddskommittéerna. Allt som inbegrips i arbetsmiljö hör till arbetarskyddet. Men utöver en effektiv skyddsorganisation behövs expertmedverkan av en modern, väl utbyggd företagshälsovård under landstingens huvudmannaskap.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om ändring av bestämmelserna angående statligt familjebostadsbidrag

Statsrådet fru ODHNOFF erhöll ordet för att besvara herr *Petterssons* i Lund (s) i kammarens protokoll för den 19 januari intagna fråga, nr 32, och anförde:

Herr talman! Herr *Pettersson* i Lund har frågat mig om jag avser att föreslå en sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse om statliga bostadstillägg till barnfamiljer att det kan förhindras att personer, som med hänsyn till aktuell inkomst uppenbarligen inte borde vara berättigade till familjebostadsbidrag, erhåller sådana.

Metoden för inkomstprövningen diskuterades ingående i samband med införandet av bostadstilläggen för barnfamiljer. Det konstaterades därvid att en anknytning till den beskattningsbara inkomsten var den från administrativ synpunkt bästa lösningen för att systemet skulle bli så enkelt som möjligt.

Denna metod för inkomstprövningen medför att bostadstillägget beräknas på grundval av senast tillgängliga taxering, som avser inkomstförhållandena två år före bidragsåret. För att familjer vars inkomster minskat väsentligt inte skall behöva vänta på en bidragshöjning, infördes en undantagsbestämmelse som gör det möjligt att i sådana fall på särskild begäran beräkna bostadstillägget med hänsyn till den aktuella inkomsten. En motsvarande bestämmelse i de fall inkomsten väsentligt ökat skulle innebära att man fick tillämpa en generell dubbling av inkomstprövningen, och en sådan regel infördes därför av administrativa skäl inte

Torsdagen den
4 februari 1971

*Om ett miljövänli-
gare utförande av
elkraftledning*

i bidragsbestämmelserna.

Familjepolitiska kommittén har i maj förra året fått i uppdrag att mot bakgrund av de hittillsvarande erfarenheterna av bidragsgivningen göra en översyn av bestämmelserna om bostadstillägg för barnfamiljer. Det blir i det sammanhanget anledning att pröva den av herr Pettersson aktualiserade frågan.

Herr PETTERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Jag fattar svaret så, att familjeministern ändå är angelägen att förhindra missbruk på detta område. De flesta är väl överens om att de inkomstprövade familjebostadstilläggen är en utomordentligt fin socialpolitisk reform, som sätter in hjälpen precis där den bäst behövs. Alltsedan reformen introducerades 1969 har den gjort stor nytta för att minska läginkomsttagarnas bostadskostnader. Inte minst av den anledningen är det viktigt att eliminera de kryphål som existerar i lagstiftningen. Bestämmelserna om vad som är att betrakta som bostadstilläggsgrundande inkomst ger sådana möjligheter som kan inbjuda till missbruk.

Nu är det ju meningen att familjepolitiska kommittén skall titta på denna sak, och låt mig då ge några tips om vad kommittén bör slå ned på.

För det första bör det inte vara möjligt, så som nu är fallet, för extremt högavlönade att enbart därför att de tagit ett s. k. sabbatsår komma i åtnjutande av inkomstprövade familjebostadstillägg i efterhand. Det är antagligen inte obekant för familjeministern att vi har haft sådana mycket uppmärksammade fall på senare tid och att allmänhetens reaktion har varit entydig och skarp på den punkten. Jag tror att speciellt de familjer som ligger precis ovanför den aktuella inkomstgränsen har anledning att reagera. Reglerna måste därför utformas på sådant sätt att de kommunala myndigheter som administrerar denna reform har möjlighet att ingripa.

För det andra är det viktigt att mer generellt undersöka hur man skall kunna få fram mer aktuella inkomstuppgifter till grund för bedömningen huruvida bostadstillägg skall utgå eller inte. Som det nu är skiljer det två år mellan inkomstuppgiftsåret och utbetalningsåret, och det förhållandet kan i längden inte vara tillfredsställande när det gäller ett inkomstprövat stöd.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om ett miljövänligare utförande av elkraftledning

Herr industriministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Clarksons* (m) i kammarens protokoll för den 12 januari intagna fråga, nr 16, till herr jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Herr Clarkson har frågat mig vilka åtgärder som kan vidtagas för att ävågbringa ett miljövänligare utförande av elkraftledning.

Vid prövningen av tillstånd för elkraftledningar baserar tillståndsmyndigheten sina ställningstaganden bl. a. på synpunkter från de lokala eller centrala organ som har att bevaka miljövärdssintressena. I åtskilliga fall påverkar dessa synpunkter ledningarnas sträckning och tekniska utförande. Det är emellertid svårt att ställa upp generella regler för hur ledningar skall utföras för att minska intrånget i naturen. Detta får bedömas i de enskilda fallen under hänsynstagande till även andra berörda intressen.

Möjligheterna att helt tillgodose miljövärdssynpunkterna är mera begränsade när det gäller de stora kraftledningar som ingår i stamlinjenätet och som måste uppfylla höga krav i fråga om säkerhet.

Enligt min uppfattning innebär den prövning som sker hos tillståndsmyndigheten garantier för att miljövärdssintressena blir beaktade i den totala avvägning som det här är fråga om.

Herr CLARKSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Wickman för svaret på min fråga.

Beklagligtvis röjer dock svaret en viss liknöjdhet för det problem som jag tagit upp till behandling med min fråga. Jag ångrar faktiskt i detta ögonblick att jag inte lät denna miljövärdfråga bli föremål för en interpellation i stället. Då kunde vi ha haft en mera ingående debatt om statens ansvar i miljövärdfrågor.

Det stigande välståndet får vi till en del betala i form av förstörelse av vår natur, inte bara när det gäller luft, vatten och jord utan såsom här också när det gäller skönhetsvärden. Det är naturligtvis alltid en fråga om avvägning. Hur mycket skall man betala och vad är mest angeläget?

Här har vi ett aktuellt område, statsrådet Wickman, som är orört hittills av tekniska anordningar av denna typ, nämligen slättlandet i nordvästra Skåne. Man avser att där dra fram en mycket skrymmande elkraftledning till Danmark. Man går givetvis i kabel under Sundet, men på den danska sidan begagnar man åter en sådan här luftledning. Jag kan försäkra att opinionen i nordvästra Skåne mot detta projekt är väldigt stark, men den danska står ingalunda den svenska efter i fråga om styrka. Människorna är upprörda över att man här så lättvindigt förorsakar vantrevnad i naturen och vill att informationen till allmänheten skall skötas skickligare och bättre. Framför allt bör den ges tidigare än som nu har varit fallet.

För mig är frågan i detta avseende väsentlig om statsrådet tänker sig att staten kan kosta på pengar när det gäller naturvård av denna typ och om man inte över huvud taget bör överväga att lämna information tidigare och mera ingående till allmänheten i de områden som blir "drabbade" av en sådan här åtgärd.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! Jag vet inte vilket svar herr Clarkson hade räknat med att få på en fråga av den typ som han ställde. Det gäller väl om denna fråga som om andra frågor, att de i och för sig berör så pass viktiga problem att de alltid var och en för sig skulle må bättre av en interpellationsdebatt än av en frågestund.

Torsdagen den
4 februari 1971

*Om ett miljövänligt
utförande av
elkraftledning*

En sak som är viktig att komma ihåg — det var faktiskt också kontentan av mitt svar — är att det här gäller en avvägning. Vi kommer aldrig ifrån det. Regeringsformens 90 § gör det inte möjligt för mig att gå närmare in på det fall som jag vet att herr Clarkson åsyftar. Låt mig ändå om det säga, att inte ens koncessionsansökan i det fallet ännu är ingiven. Eftersom det här gäller en ledning på över 100 kilovolt kommer koncessionsfrågan inför Kungl. Maj:t. Jag räknar med att bli rätt väl informerad från alla berörda intressen om synpunkterna på denna ledning.

Det pågår för övrigt i detta speciella fall en mycket livlig debatt i pressen, så att även om kraftföretagen här inte har gjort vad som behövs för att informera allmänheten — något som jag har svårt att bedöma — är allmänheten de facto i dagsläget, innan koncessionsansökan är ingiven, mycket väl underrättad om vad det gäller.

Då är problemet vilken politik man skall bedriva. Att säga att detta är en avvägningsfråga är ett generellt och kanske väl kortfattat svar. Som jag ser saken finns det två vägar att gå. Den ena är att man, som redan sker, har en sådan beslutsprocess att miljö- och naturskyddssynpunkterna verkligen kommer in på ett tidigt stadium. Den andra vägen — vilken herr Clarkson inte alls gick in på — är den som från miljö- och naturskyddssynpunkt naturligtvis är den ideala, nämligen att man lägger denna ledningskabel i marken. Det är i dagsläget en totalt tillämplig — det vill jag bestämt hävda — prohibitivt dyr lösning av problemet. Dessutom medför den vissa säkerhetsrisker. Vad vi i detta läge framför allt bör inrikta oss på — något som faktiskt också pågår — är ett tekniskt utvecklingsarbete för att få ned kostnaderna för kabeldragning. Syftet är i första hand att lösa kylproblemen, som är svåra, men också — och det är en annan teknisk utvecklingslinje som Vattenfall är hårt engagerad i — att öka överföringsspänningarna på ledningarna för att därigenom göra det möjligt att nedbringa antalet kraftledningar. Man arbetar nu med försök att få upp överföringsspänningen till 750 — 1 100 kilovolt.

Detta skulle naturligtvis medföra en kraftig minskning av miljöin-
trånget. Men, herr talman, låt mig bara avslutningsvis nämna att kostnaderna genomsnittligt blir åtta gånger större för att gräva ned en kabel med så här höga spänningar än för att dra ledningarna genom luften, såsom man nu gör. Om jag samtidigt säger att eldistributionsinvesteringarna i Sverige ligger i storleksordningen 700 miljoner kronor, så kan vi inte bortse från att det här måste bli en avvägning också gentemot andra naturvårdsinvesteringar.

Herr CLARKSON (m):

Herr talman! Jag blir strax litet mer uppmuntrad av den vidareutveckling som statsrådet Wickman nu gjorde i sitt svar. Detta var i hans första anförande alltför generellt för att man skulle kunna vara nöjd med det.

Jag närmande med avsikt inte alternativet att gräva ned ifrågasvarande elkraftledning därför att jag visste att det skulle innebära mycket stora kostnader. Det är klart att man måste göra en avvägning, och när statsrådet Wickman säger att man arbetar på att få fram tekniska

lösningar som skall kunna underlätta sådana avvägningar i framtiden, så är det bra.

Jag skulle till sist i alla fall vilja ha ett besked av statsrådet om man över huvud taget följer någon samordnad plan för sådana här tekniska projekt. Det skulle kunna tänkas – och detta är i varje fall delvis orsaken till opinionsstormen – att denna ledning är onödig redan nu och framför allt på sikt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Ang. den statliga företagsamhetens inverkan på enskilda företags utbyggnad

Herr industriministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Magnussons* i Borås (m) i kammarens protokoll för den 26 januari intagna fråga, nr 37, och anförde:

Herr talman! Herr Magnusson i Borås har frågat mig om jag anser att den statliga företagsamheten bör lägga hinder i vägen för av enskilda företag planerad utbyggnad, så som skett gentemot Sylvan AB:s förberedda utvidgning av sin tillverkning till Saxylles lediga lokaler i Borås.

Mitt svar på den generellt ställda frågan är nej.

Gällande regler hindrar att jag går in på det enskilda fall som nämns i frågan. Allmänt vill jag emellertid framhålla, att de statliga företagen för att kunna fylla sin funktion att vara ett instrument i näringspolitiken måste bedriva en expansiv verksamhet i fri konkurrens med privatägda företag. För ett av de statliga företagen gäller dessutom målsättningen att skapa nya arbetstillfällen genom etablering av nya eller utbyggnad av befintliga företag. Särskild uppmärksamhet skall därvid ägnas åt industrietablering i regioner med sysselsättningsvärigheter.

Den konkurrens på marknaden som de statsägda företagen kan innebära är inte annorlunda än den privatägda företag utövar gentemot varandra. Jag kan därför inte se att just statlig företagsamhet på ett produktområde skall vara ett speciellt hinder för privatägda företags etablering och utbyggnad på samma område.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga.

Jag är tacksam för att statsrådet säger kategoriskt nej. Men när man tittar litet närmare på det exempel som jag har nämnt i min fråga, så håller inte detta nej längre. Statsrådet säger också i svaret: "Särskild uppmärksamhet skall därvid ägnas åt industrietablering i regioner med sysselsättningsvärigheter." Det är just ett sådant område som jag har åsyftat.

Enligt mitt sätt att se är det en egendomlig politik som samhället bedriver när det gäller den industriella verksamheten. Vi får bevittna hur man från statsmakternas sida lägger hinder i vägen för den enskilda

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. den statliga
företagsamhetens
inverkan på en-
skilda företags ut-
byggnad*

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. den statliga
företagsamhetens
inverkan på en-
skilda företags ut-
byggnad*

företagsamheten t. ex. genom beslutet att starta en fabrik med exakt samma plan som vederbörande företag uppgjort och inför statsmakterna helt öppet redovisat.

Fortfarande frågar man sig vad innebörden av det statliga programmet för industriverksamheten är. Det ena hugskottet efter det andra framförs, uppenbarligen framsprunget genom tillfälligheternas spel. För det enskilda näringslivets fortsatta planering är det nog nödvändigt att statsmakterna gör sina planer mera bekanta, om den effektivitet som vi varit vana vid skall kunna upprätthållas även i fortsättningen.

Jag har, herr statsråd, under de senaste dagarna hört industriledare säga att de inte längre vågar yppa sina planer eller sätta dem i verket med anledning av att de nu inte vet på vilka områden statsmakterna kommer att starta företagsverksamhet. Vad som kommer att inträffa i det av mig åberopade fallet är att den tilltänkta fabriken i Borås icke kommer till stånd, och jag vågar påstå att detta ur nationalekonomisk synpunkt är en mycket stor förlust.

Först och främst finns det ju på platsen i fråga en textil tradition och tillgång till yrkeskunnigt folk, som inte hade behövt omskolning. Samhället får nu ta på sig uppgiften att omskola textilarbetarna i Borås till ett annat yrke medan man i Nyland får omskola folk till textilarbetare. Det är ett förhållande som vi har anledning att något närmare granska.

Det intressanta är att företaget i fråga icke utvidgar sin tillverkning i Sverige men har byggt upp en försäljningsorganisation, som kommer att försörjas genom lönvävnad i utlandet. Detta kommer ytterligare att försämra våra tidigare knappa valutatillgångar, och orsaken härtill är alltså åtgärder som staten själv har vidtagit.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! Jag vet inte hur vi i detta sammanhang skall tolka grundlagens förbud mot att ta upp ett enskilt fall, men jag ser mig nödsakad att nu, eftersom herr Magnusson i Borås åberopar ett visst företag, lämna en del informationer.

Vi skall först och främst ha klart för oss – vilket är viktigt – att anledningen till den etablering Svetab beslutat av en mattfabrik i Nyland utanför Kramfors var ett åtagande från Svetab att lösa de sysselsättningsproblem, som hade uppstått efter Cellulosabolagets nedläggning av sågverket i Marieberg. För att lösa denna uppgift har Svetab haft till prövning flera olika projekt. Mattprojektet aktualiserades i april, inte – vilket är en insinuation som framförts av herr Magnusson och för övrigt även i pressen – på grundval av någon information om AB Sylvans planer, vilka var fullständigt okända för oss ända fram till dess att uppgifterna härom kom fram för några veckor sedan.

Initiativet kom i själva verket från en privat samarbetspartner när det gäller sysselsättningsfrågornas lösning i regionen i fråga.

Att just detta projekt framstod som en rimlig lösning på problemen i Nyland, Marieberg och Kramfors berodde på att det här finns en mycket expansiv marknad. Lönsamhetskalkylerna för projektet är så pass positiva att den omedelbara reaktionen inför dem – med den marknadsbedöm-

ning som gjorts – blir att det om vår privata industri fungerar något så när som den skall måste finnas expansionsplaner i andra, privata företag. Så är också fallet. Vi vet att det inom andra företag finns ganska betydande expansionsplaner som rätt snart kommer att sättas i verket.

Jag kommer härmed till den andra punkt som jag vill ta upp i detta sammanhang. På vilken grund påstår herr Magnusson att det är just den statliga etableringen – vilken om allt går som vi hoppas kommer att täcka en mindre del av den svenska marknaden – som förhindrar Sylvans etablering i Borås? Det kunde precis lika väl vara de två andra stora väletablerade företag i branschen om vilka vi också vet att de kommer att expandera.

Som vi bedömer saken, finns det utrymme för tre stora producenter -- fabriken i Nyland och de två andra. Vi kommer inte att slå ihjäl de andra två, och jag hoppas att de inte kommer att slå ihjäl oss. Hur det går får naturligtvis utvecklingen utvisa.

Vad beträffar valutaeffekten så blir den väl densamma, om det är ett statligt företag som producerar de tuftade mattorna eller om det är ett privat företag som gör det, herr Magnusson.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Industriministern säger att det här företags planer inte var kända förrän först för några veckor sedan. Det förvånar mig litet grand, ty då skulle de uppgifter vara felaktiga som lämnats både i pressen och av företaget självt, enligt vilka den första kontakten med statssekreteraren i departementet togs redan i maj månad 1970. När Svetab redan så långt tillbaka som industriministern säger hade beslutat starta en sådan här fabrik, borde det ha varit på sin plats att den uppgiften hade lämnats, så att det här privatföretaget inte hade lagt ned alla de kostnader som var förenade med en utbyggnad.

Lönsamheten känner jag inte till, men jag har fått uppgift om att mattfabrikerna i Europa för närvarande utnyttjar sin kapacitet mycket dåligt. Den siffra som nämnts är så låg som 35 procent. Orsaken till att Sylvans ansåg sig kunna starta matttillverkning var ju att företaget var inarbetat och hade en marknad.

Industriministern frågade varför det här företaget inte kunde starta matttillverkningen i konkurrens med ett statligt företag lika gärna som i konkurrens med ett annat privatföretag. Företaget bedömde skillnaden vara den att när man skall tävla med ett statligt företag så är det icke konkurrens på lika villkor. Det är någonting som vi har fått erfara i olika sammanhang.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! Låt mig klargöra tidsförloppet. Det var inte i april som Svetab fattade beslut om att gå in i projektet i Nyland, utan det formella beslutet fattades först i höstas. Det var i april man tog upp projektet för undersökning.

Denna undersökning visste Sylvans ingenting om, och det tycker jag var riktigt. Om Statsföretags ordförande, såsom i det här fallet, får information om att ett företag har vissa expansionsplaner och tar upp en

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. ämbetsmäns
ordförandeskap i
styrelser för stat-
liga bolag*

diskussion med företagets representanter i lokaliseringsfrågan, så funnes det en rättmätlig anledning till kritik ifall kännedomen om privata företags expensionsplaner, som kommer in till Kungl. Maj:t i lokaliseringssammanhang, skulle vidarebefordras till ett statligt företag som arbetar med ett liknande projekt. Det är ju just sådant som det har påståtts att det finns risker för. För övrigt nämndes också Norrlandslokalisering som en möjlighet, vilken emellertid avvisades av företaget. Det kan vara värdefullt att påpeka detta, eftersom uppgifter i motsatt riktning har förekommit i pressen.

I det här fallet har alltså Svetab på sin styrelses ansvar gått in i Nylandprojektet i syfte att få till stånd en bestämd sysselsättningseffekt. Styrelsen skall göra det på eget ansvar. Så länge den håller sig inom ramen för sina befogenheter och inom den finansiella ramen skall den inte underställa de enskilda projekten departementets granskning.

Varför tror herr Magnusson att det just är det statliga företaget som stjälp lokaliseringsplanerna till Borås och inte lika väl de andra företag som är stora och starka på marknaden och som vi räknar med kommer att expandera? Varför är det inte deras planer som varit den avgörande faktorn för företaget att avstå från produktion i Borås?

Jo, säger herr Magnusson och upprepar en fullständigt obevisad anklagelse: Man kan inte konkurrera med ett i detta fall Svetab-företag utan att utsättas för en konkurrens som icke sker på lika villkor. Det är en lika oförsynt som obevisad anklagelse mot detta företag som mot andra statliga företag.

Herr talmannen anmälde att herr Magnusson i Borås anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare anförande i denna debatt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Ang. ämbetsmäns ordförandeskap i styrelser för statliga bolag

Herr industriministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Lothigius'* (m) i kammarens protokoll för den 27 januari intagna fråga, nr 39, och anförde:

Herr talman! Herr Lothigius har frågat mig om jag anser att det är förenligt med objektivitetens krav och behovet av opartiskhet att höga statliga ämbetsmän också är styrelseordförande i statliga bolag.

Jag anser det självklart att det måste föreligga ett nära samband mellan de statliga bolagen och staten som ägare, vilket även framhölls i propositionen 1969:121 om det blivande förvaltningsbolaget. Jag citerar: "Den nära kontakt som självfallet måste föreligga mellan departementet och den statliga företagsgruppen finner jag det lämpligast att åstadkomma genom att departementet på tjänstemannanivå blir företrätt i förvaltningsbolagets styrelse." Riksdagen hade inte någon invändning på denna punkt.

Motsvarande kontakt bör i princip kunna åstadkommas mellan andra

statsägda bolag och de myndigheter som har att företräda statens ägarintresse. Detta får anses bekräftat då det så sent som i fjol i förarbetena till de nya bisysslebestämmelserna i statstjänstemannalagen uttalades att bisysslas tillåtlighet påverkades av att allmänna intressen kan tala för att tjänsteman åtar sig syssla.

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret. Industriministern har förstått att denna fråga är en följdfråga till den som herr Magnusson ställde. Jag hoppas under dessa minuter hinna förklara situationen, eftersom industriministern inte tillräckligt förstår bakgrunden till den.

En allt större del av näringslivet och av industriidkarna måste samarbeta med statliga myndigheter och underordna sig statliga beslut. Det blir nödvändigt för industrin att samtala med representanter för statsmakterna när det gäller nyinvesteringar, när det gäller lokalisering, när det gäller återgång av investeringsmedel och när det gäller miljöfrågor. Det är tusentals människor inom näringslivet som nöter trapporna i statsförvaltningen - med eller utan hatten i handen.

Ofta måste dessa företag mycket noggrant ange hela företagets verksamhet, delge idéer, nytänkanden, problemens förutsättningar osv. Departementet tar alltså emot hela den beskrivning som företagen lämnar i förtroende.

Nu har staten också börjat etablera sig med småföretagsamhet. Samma personer som lyssnar och ger förslag har samtidigt att direkt aktivt arbeta med statsföretag som redan konkurrerar med dessa näringsgrenar eller - när det gäller nyinvesteringar - kan komma att konkurrera. Hur frestande nära är det inte att man använder uppslag och idéer till aktivitet för staten som direkt kan hämma de många enskilda. Jag måste säga att det är ganska mänskligt om så skulle kunna ske. Jag säger inte "stjåla" men ordet används inom näringslivskretsar, och det är otillfredsställande att staten skall kunna misstänkas för sådant.

Styrningen mellan industridepartementet och AB Statsföretag gör att det är olämpligt att låta en statlig tjänsteman vara styrelseledamot i ett statligt bolag. Statsrådet säger i sitt svar: "Riksdagen hade inte någon invändning på denna punkt." Jag tror inte att riksdagen när beslutet fattades förstod vad det skulle kunna innebära.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! Jag ser gärna herr Lothigius' fråga som en följdfråga till herr Magnussons i Borås fråga. Därför tycker jag att det är tråkigt att herr Lothigius helt missade poängen i min redovisning av vad som har hänt i "fallet Sylvan-Svetab". Den var nämligen att Statsföretags ordförande för det första icke meddelade Svetab någonting om Sylvans planer och för det andra ända tills Svetabs styrelsebeslut hade fattats var helt okunnig om projektet i Kramfors-Nyland.

Eftersom det inte kan undvikas att sådana här frågor i sista hand blir frågor om hur enskilda tjänstemän uppträder vill jag gärna anknyta till diskussioner som vi har haft om en möjlig konfliktsituation för den

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. ämbetsmäns
ordförandeskap i
styrelser för stat-
liga bolag*

händelse staten blandar samman sina funktioner när det gäller dels dess myndighetsintresse och myndighetsinformation, dels dess intresse som företagare. Hittills har man i debatten alltid från herr Lothigius' partis sida varit angelägen om – och det tycker jag att herr Lothigius skall fortsätta att vara – att hålla tjänstemännens integritet utanför debatten och inte ifrågasätta den. Detta är nämligen i sista hand en fråga om statliga tjänstemäns integritet. Men precis samma konfliktsituation kan förekomma och förekommer på den privata sektorn. Om två konkurrerande företag har samma bankförbindelse kommer i och för sig det ena företaget planer att via denna bankförbindelse kunna vidarebefordras till det andra företaget.

Man kan bygga in vissa organisatoriska konstruktioner som minskar dessa kontaktmöjligheter. Det har vi gjort – jag skall inte gå in på detta nu, ty det tillåter inte tiden, men jag har berört den frågan i tidigare riksdagsdebatter.

Vad herr Lothigius i grund och botten måste mena med sitt inlägg – om det skall ha någon operativ mening – är att staten över huvud taget inte skall uppträda som företagare på områden där konkurrens föreligger med privata företag. Staten skall vara hänvisad till – och det är i och för sig en viktig uppgift som vi redan är engagerade i – områden där privata initiativ och privat konkurrens saknas. Men det är inte möjligt att med statligt företagande driva en aktiv lokaliseringspolitik, om vi inte då är beredda att råka in i situationer där vi de facto konkurrerar med privata företag. Herr Lothigius säger att den verksamheten bör staten inte ägna sig åt – herr Lothigius förstår säkert att det är en åsikt som jag inte kan dela.

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! En tjänsteman må vara hur oförvitlig som helst – han ställs dock i sådana här fall inför alldeles särskilda prövningar. Tjänstemännen måste ges sådana arbetsförhållanden att de inte utsätts ens för misstanken att kunna lämna sådan information. Industri-departementet skall ju å ena sidan ta del av näringslivets utvecklings-bekymmer och handlägga utvecklingsfrågor och å andra sidan begagna sig av sina erfarenheter på ett annat plan, där staten är ägare till företagen. Jag skulle mycket väl kunna tänka mig att andra tjänstemän som representerar andra departement kan sköta sådana uppgifter, men här är kontakten för nära. Vi måste ta bort grunden för denna misstanke inom svenskt näringsliv, om förtroendet skall kunna upprätthållas.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! Jag tror att ett rätt effektivt sätt att få bort misstron och misstänksamheten är att moderata samlingspartiet upphör med sin kampanj i den här frågan. Låt de konkreta fallen tala för sig själva, ge inte som i detta fall en klart vilseledande bild av vad som faktiskt har hänt!

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
4 februari 1971

Herr jordbruksministern BENGTOSSON erhöU ordet för att besvara herr Hedins (m) i kammarens protokoll för den 12 januari intagna fråga, nr 15, och anförde:

Herr talman! Herr Hedin har frågat om jag anser det vara principiellt riktigt att tillåta etablering av en fläskfabrik i en bygd där en stark kommunal och allmän opinion motsätter sig etableringen.

Miljöskyddslagen reglerar hur tillståndsprövningen sker vid etablering av bl. a. anläggning för djurhållning med utrymme för mer än 1 000 slaktsvin. Tillstånd att uppföra en sådan anläggning meddelas av koncessionsnämnden för miljöskydd. Enligt lagen skall anläggningen lokaliseras så att minsta intrång och olägenhet uppkommer. Tillstånd till anläggning kan förenas med sådana villkor att olägenheterna elimineras i största möjliga utsträckning. Skulle verksamheten i alla fall föranleda väsentliga olägenheter får den inte tillåtas.

I lagstiftningen är det också föreskrivet hur ett tillståndsärende skall handläggas. Nämnden skall bl. a. genom kungörelse bereda dem som kan beröras av anläggningen tillfälle att yttra sig och skall dessutom samråda med statliga och kommunala myndigheter som har intressen att bevaka i frågan. Naturvårdsverket, länsstyrelsen och hälsovårdsnämnden hörs av nämnden i alla ärenden. Vid det offentliga sammanträde som koncessionsnämnden håller på orten, och som kungörs i ortens tidningar, har den kommunala och allmänna opinionen möjlighet att komma till tals. Enskild sakägare som berörs av koncessionsnämndens beslut kan vidare föra talan mot detta genom besvär, som då prövas av regeringen. Besvärsmätt har även naturvårdsverket som företrädare för de allmänna intressena på miljövärdsområdet.

Etableringsfrågan bedöms alltså i varje enskilt fall med tillämpning av den miljöskyddslag som riksdagen 1969 antagit. Det är enligt min mening väl sörjt för att olika meningar får komma till tals och att koncessionsnämnden kan grunda sitt avgörande på ett allsidigt och uttömmande material. Jag kan självfallet inte här gå in på en bedömning av nämndens tillämpning av miljöskyddslagstiftningen i enskilda fall. Det avgörande som fälls av nämnden måste baseras på fakta och kända erfarenheter och ske i enlighet med lagens bestämmelser.

Herr HEDIN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Anledningen till att jag ställt den är etableringen av en svinfabrik i Snösvad strax utanför Malmköping. Koncessionsnämnden har i december givit tillstånd till denna anläggning. I bygden och i hela länet har reaktionen mot detta beslut blivit mycket stark.

Jag är väl medveten om att jag inte här kan få besked om det enskilda fallet, och därför har jag ställt en principfråga. Jag vill bl. a. ha reda på hur regeringen själv ställer sig principiellt till huruvida man skall ta hänsyn till den allmänna opinionen i bygden.

Regeringen kommer ju att få pröva denna fråga och kanske många andra liknande, och regeringen måste då ändå ha en princip att följa. I

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. etableringen
av s.k. fläskfabriker*

det avseendet tycker jag inte att jag har fått något egentligt svar på min fråga. Har det någon betydelse om en stor mängd enskilda i bygden anser att det är en felaktig lokalisering? Har det någon betydelse om ansvariga kommunala myndigheter och länsstyrelsen anser detsamma?

Beträffande en annan principfråga, som har direkt samband med den första, har jag fått svaret att enligt lagen skall anläggningen lokaliseras så att minsta intrång och olägenhet uppkommer. I det aktuella fallet – och liknande fall – är det väl obestridligt att den verksamhet som bedrivs är miljöfarlig i avseende på luft- och vattenföroreningar.

Var skall man då, principiellt sett, lokalisera en sådan anläggning? Skall man göra det i en glesbygd eller i en inflyttningsbygd? En liknande anläggning har lokaliserats i en glesbygd i Sörmland, i Blacksta, och det kan väl anses vara riktigt ur lokaliseringsmässiga synpunkter. Men Snösvad, som det här gäller, är en inflyttningsbygd. Vi har inte bara tätorterna runt om utan också en stor mängd fritidsbebyggelse i nära anslutning till anläggningen. Även sjön Båven med tillflöden ligger mycket nära. Denna sjö är unik i flera avseenden, dels ur naturskönhets-synpunkt, dels ur den synvinkeln att det än så länge är mycket bra vatten i Båven, så bra att man kan använda det direkt som dricksvatten – vilket man också gör i hela kommunen.

Mot denna bakgrund vill jag ännu en gång fråga statsrådet: Vilken principiell inställning har statsrådet till beslut i dylika frågor? Skall man ta hänsyn till en stark opinion bland allmänheten och bland kommunala myndigheter?

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Det hade väl tätt sig utomordentligt anmärkningsvärt om en ledamot av regeringen hade sagt: "Min principiella uppfattning är att vid tillämpningen av en av riksdagen antagen lag skall man i första hand ta hänsyn till en stark allmän opinion." Jag undrar om det vore tillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt att göra så. Den miljöskyddslag som vi har antagit är tillämplig för alla bygder, för alla kommuner och för all verksamhet, även denna verksamhet. Vi måste pröva detta ärende i enlighet med den lag som riksdagen har antagit. Man kan inte principiellt säga att så fort det uppstår en lokal opinion skall den vara utslagsgivande.

Beträffande denna verksamhet, svinhållning, har naturvårdsverket utarbetat mycket stränga riktlinjer, som skall ligga till grund för bedömningen. Dessa riktlinjer har utarbetats i samråd med lantbruksstyrelsen, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, länsstyrelserna, RLF, Lantbruksförbundet och representanter för aktiva producenter. Riktlinjerna är mycket detaljerade och måste alltså följas när man prövar ett dylikt ärende. Men koncessionsnämnden kan självfallet vara ännu strängare i sin bedömning, och det kan naturligtvis regeringen också vara då den slutgiltigt får handlägga ett sådant ärende.

Svaret på herr Hedins fråga måste vara, att regeringen slutgiltigt måste bedöma detta ärende såsom lagstiftarna har tänkt sig. Den enda prövning som kan ske efteråt, om regeringen här handlat fel, får ju riksdagen göra genom konstitutionsutskottet. Det uppstår en mycket besvärande situation, herr talman, när man i riksdagen drar upp ett enskilt ärende

som just bereds i regeringen, eftersom statsrådet är förhindrad att diskutera ärendet. Men principiellt vill jag svara att detta ärende självfallet kommer att prövas av regeringen i enlighet med lagen.

Herr HEDIN (m):

Herr talman! Jag är medveten om att man självfallet inte enbart får ta hänsyn till den allmänna opinionen utan att man skall beakta sakförhållandena. Jag hoppas också att regeringen, när den skall ta ställning till denna fråga, noga beaktar vissa skiljaktiga uppfattningar som finns och de förändringar som kan sägas ha skett. Koncessionsnämnden hade vid sitt ställningstagande att beakta att hälsovårdsnämnden i Malmköping – visserligen med mycket knapp majoritet – tillstyrkt denna etablering. Från den 1 januari i år befinner sig anläggningen emellertid i Flens storkommun, och kommunen har enhälligt gått emot projektet i en besvärsskrivelse. Vidare har, enligt uppgift, hälsovårdsnämnden i den stora kommunen helt gått emot anläggningen. Jag hoppas att regeringen tar hänsyn till detta.

Jag tycker att naturvårdsverket i alltför liten utsträckning bedömt risken av luft- och vattenföroreningar. Jag hoppas att regeringen ser på de erfarenheter som finns från andra håll i detta avseende. Erfarenheter finns t. ex. från Kristianstads län, där länsläkarorganisationen med anledning av besvär som anförts över liknande anläggningar uttalade att "de mentalhygieniska skadorna är av sådan grad, att de kunna förmå de för olägenheterna utsatta och drabbade att t. o. m. avflytta från orten". Jag kan också redovisa erfarenheter som man bör ta hänsyn till från Fogdö i Södermanlands län. En lantbrukare vid namn Thure Larsson som bor i närheten av en sådan här anläggning – det gäller i detta fall höns, men man använder svämgödsel liksom Snös vad – säger följande: "För ortsbefolkningen har detta blivit något så vedervärdigt att det möter svårigheter att beskrivas. – – Vi lantbrukare är knappast kända för någon intolerant inställning till luktbesvär, men att bruka våra åkrar i närheten av bolagets spridningsområde är mer än en normal människa står ut med. Lukten är helt enkelt outhärdlig."

Och när det gäller vattenföroreningarna säger denne lantbrukare: "Den del av Mälarens vatten, som gränsar intill spridningsområdena blir så infekterad att vi inte ens kan vattna våra kreatur där." Det har blivit stor debatt i tidningarna om detta.

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Om herr Hedin ursprungligen hade ställt frågan som han nu gjorde – huruvida regeringen tänker ta hänsyn till sakförhållandena – hade det varit litet enklare att svara. Det är alldeles uppenbart att regeringen kommer att göra det. Det ärende som nu hamnat hos regeringen för prövning remissbehandlas i vanlig ordning. Vi hämtar in alla tänkbara expertutlåtanden i ärendet och kommer alltså att göra en total bedömning av det.

Jag är inte, herr talman, beredd att diskutera vare sig naturvårdsverkets eller koncessionsnämndens handläggning av ett enskilt ärende. Men jag vill säga att då det gäller bedömningen av denna typ av

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. viss avgränsning genom kollektivavtal av arbetstidslagets tillämpningsområde på den statliga sektorn

anläggningar har naturvårdsverket nyligen utarbetat riktlinjer på basis av de erfarenheter man har och med stöd av all tänkbar expertis. I dessa föreskrifter anges beträffande etablering av sådana här företag bl. a. hur de bör vara lokaliserade med hänsyn till lukten och det behövs så länge vi inte kan få fram luktfria svin, vilket vi inte lyckats med ännu! Det är klart utsagt vilka riktlinjer som därvidlag skall följas. När det gäller gödselförhållandena har man också mycket stränga villkor, men i detta fall har koncessionsnämnden gått avsevärt längre än vad naturvårdsverket har föreskrivit i sina riktlinjer.

Svaret är alltså: Regeringen kommer självfallet att pröva detta ärende sakligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Ang. viss avgränsning genom kollektivavtal av arbetstidslagets tillämpningsområde på den statliga sektorn

Herr statsrådet LÖFBERG erhöll ordet för att besvara fru *Kristenssons* (m) i kammarens protokoll för den 12 januari intagna fråga, nr 5, och anförde:

Herr talman! Fru Kristensson har frågat mig om jag anser att en avgränsning av arbetstidslagets tillämpningsområde på den statliga sektorn kan ske genom kollektivavtal, såvitt avser frågan vilka tjänstemän som i arbetstidshänseende intar särskild förtroendeställning.

Enligt 2 § b allmänna arbetstidslagen (1970:103) undantas från lagens tillämpning bl. a. arbetstagare som har särskild förtroendeställning i arbetstidshänseende med hänsyn till sina arbetsuppgifter. I 3 § sägs att undantag från lagens tillämpning utöver dem som anges i 2 § får göras genom kollektivavtal. Om undantagskretsen enligt 2 § b kan bestämmas genom kollektivavtal eller inte får på sedvanligt sätt avgöras genom lagtolkning – i första hand av dem som har att tillämpa lagen. Det tillkommer inte mig att tolka hur lagstiftningen skall uppfattas i denna del.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Löfberg för svaret på min fråga.

Innan jag kommenterar svaret vill jag erinra om den målsättning som låg bakom utredningen om arbetstidslagstiftningen och den proposition som sedan förelades riksdagen. Målsättningen var att lagen skulle göras så omfattande som möjligt och att de kategorier som ändå ställdes utanför lagen skulle vara mycket begränsade. De undantag från lagen som skulle göras har ju statsrådet här också angivit i sitt svar.

Under denna frågas remissbehandling framförde remissmyndigheterna viss kritik över att det kunde uppstå oklarheter rörande vilka kategorier som skulle ställas utanför lagstiftningen. Departementschefen tog upp den kritiken i propositionen och sade då två saker, som jag tycker att det i detta sammanhang finns anledning att fästa avseende vid. Det ena

uttalandet var att den närmare gränsen för lagens tillämpningsområde alltid skulle kunna fastställas av arbetsmarknadens parter i kollektivavtal. Det andra uttalandet — som inte är mindre viktigt — var att departementschefen utgick från som något självklart att det var arbetsmarknadsparternas sak att med ledning av de riktlinjer som kommittén dragit upp konkretisera undantagens innebörd.

Jag vill här med några ord beröra hur denna lagstiftning har tillämpats. Vissa personalorganisationer har begärt att få förhandla med statens avtalsverk om arbetstidslagets tillämpningsområde och om undantagsbestämmelserna. Men avtalsverket har avvisat denna begäran och sagt — liksom statsrådet Löfberg här har framhållit — att det var en lagtillämpningsfråga och en sak för arbetsgivarparten. Då vill jag fråga hur det stämmer med uttalandet i propositionen att det är arbetsmarknadsparternas sak att fastställa arbetstidslagets tillämpningsområde. Och parterna är ju två: arbetsgivare och arbetstagare.

Särskilt förvånad blir man, när man upptäcker att det inom statsrådet Löfbergs egna domäner, dvs. när det gäller kanslihusets personal, tydligen har förfarits så att man genom ensidiga dekret har utfärdat anvisningar om vilka arbetstagarkategorier som skall undantas från lagens tillämpningsområde. Såvitt jag förstår går också de undantagen vida utöver dem som i varje fall enligt socialministerns och riksdagens mening skulle undantagas. Inom kanslihuset har man sålunda undantagit personal inte bara på byråchefsnivå utan ända ner till byråassistenter och kanslisters i 17 lönegraden. Man menar att de skall undantas från arbetstidslagets bestämmelser. Då vill jag fråga statsrådet: Kan det verkligen vara avsikten med propositionen att undantagen skall göras så vida?

Det var den ena frågan. Min andra fråga är: Har inte statsrådet den uppfattningen att en fråga av denna art bör lösas i samråd mellan arbetsmarknadsparterna? När företagsnämnden inom kanslihuset begär att få diskutera undantagens omfattning är det högst anmärkningsvärt att man inte får tillfälle att göra det utan får besked i form av en kungörelse, dvs. ett ensidigt uttalande, direkt från statsrådet.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Fru Kristensson försökte genom sina frågor förleda mig till att göra en tolkning av lagen som är baserad på de förarbeten till lagen som finns angivna i propositionen. Jag skall inte låta mig förledas till det utan hänvisar i det stycket till mitt svar. Som jag redan framhållit tillkommer det i första hand dem som har att tillämpa lagen att också tolka den. Men jag vill understryka att det av förarbetena, som fru Kristensson hänvisade till, ingalunda så klart framgår hur tolkningen skall ske som fru Kristenssons inlägg kanske kunde ge sken av.

Om nu avtalsverket — för att anknyta till de konkreta fall som fru Kristensson tog upp — inte har velat träffa något avtal i fråga om tillämpningsområdet för lagen, ligger det naturligtvis en tolkning av lagen till grund också för verkets ställningstagande. Och det är alltså, såsom jag poängterade, främst de som har att tillämpa lagen som också skall tolka den.

Det ärende som berör statsdepartementen och som fru Kristensson

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. viss avgränsning genom kollektivavtal av arbetstidslagens tillämpningsområde på den statliga sektorn

också anknöt till har följande bakgrund — jag kanske ändå skall ta upp det, även om det också är ett enskilt ärende, som ligger litet vid sidan om den generella frågeställningen.

Inom kanslihuset tillsattes en särskild arbetsgrupp för att dra upp riktlinjer beträffande tillämpningsområdet för statsdepartementens del av 2 § arbetstidslagen. Den promemoria som arbetsgruppen utformade har sedan från finansdepartementets löne- och personalenheter sänts till expeditionscheferna för att man inom departementen skulle få enhetlighet vid bedömningen av arbetstidslagens tillämpningsområde. I skrivelsen har hemställts att de synpunkter som framförts i en till skrivelsen fogad promemoria tills vidare skall ligga till grund för tillämpningen av arbetstidslagen i respektive departement. Statsdepartementen har alltså haft att tolka och tillämpa lagen för sina anställda precis som andra myndigheter.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag har förståelse för att man inom kanslihuset lika väl som inom andra arbetsområden har behov av enhetlighet. Men vad jag vänder mig emot är att man ger bestämmelsen om undantag från tillämpningen av lagen en så vid tolkning som staten som arbetsgivare här har gjort. Jag skulle vilja fråga herr statsrådet om han har den uppfattningen att personer i så pass underordnad ställning som kanslister ända ned till 17 lönegraden skall vara undantagna från tillämpningen av lagen. Det är en tolkning som jag i så fall inte vill kommentera; jag vill då bara konstatera att statsrådet Löfberg har den meningen.

Vidare skulle jag vilja upprepa min fråga om det som står i propositionen om att samråd skall ske mellan parterna på arbetsmarknaden ändå inte borde betyda någonting. Vid en debatt tidigare i dag här i kammaren tog fru Nordlander upp en arbetarskyddsfråga. I det sammanhanget försäkrade socialministern att regeringen hade sin uppmärksamhet riktad på arbetarskyddsfrågor och verkligen ansåg att de var angelägna frågor. Jag skulle vilja uttrycka önskemålet att man inte väntar på allmänna bestämmelser om arbetarskyddets utformning utan verkligen på det statliga området börjar försöka tillgodose de mest elementära kraven när det gäller en så viktig sak som att begränsa arbetstidens omfattning för statligt anställd personal.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! På fru Kristenssons två konkreta frågor skulle jag gärna vilja svara följande.

När det gäller frågan om jag ställer mig bakom den vida tolkning av lagen som gjorts i kanslihuset vill jag till att börja med erinra om vad jag redan sagt, nämligen att detta är en tolkning som skall gälla tills vidare och som syftar till att åstadkomma enhetlighet i bedömningen inom statsdepartementen. Detta gäller ett ställningstagande tills vidare i ett konkret fall. Jag har ingenting att invända mot detta ställningstagande utan ansluter mig givetvis till det. Men det är *en* sak. En annan sak är att fru Kristensson begär att jag skall göra en tolkning av hur arbetstidslagen generellt skall tillämpas inom hela den statliga sektorn av arbetsmark-

naden. Det är jag alltså inte beredd att göra, och jag hänvisar i det stycket än en gång till mitt svar.

Fru Kristensson tar vidare upp den viktiga frågan om samråd mellan personalorganisationer och arbetsgivarrepresentanter, mellan företagsnämnder och arbetsgivarrepresentanter. Principiellt och generellt är jag givetvis den förste att understryka vikten av att ett sådant samråd sker och att det sker i god tid före beslutens fattande.

Frågan om behandlingen i kanslihuset får jag emellertid kanske komplettera med några uppgifter som kan förklara varför det i detta fall kommit en smula snett.

Enligt de uppgifter jag fått hade företagsnämnden i kanslihuset det sista ordinarie sammanträdet förra året fredagen den 18 december. Denna promemoria som hade arbetats fram inom en arbetsgrupp i kanslihuset hade färdigställts tidigare, och den skulle alltså ha kunnat bli föremål för överläggningar inom företagsnämnden. Bl. a. på grund av sjukdomsfall inom arbetsgruppen kunde denna inte ta definitiv ställning till sitt arbete, så att detta kunde presenteras vid företagsnämndens sammanträde den 18 december. Något senare kallades företrädare för kanslihusets personalföreningar samman, och promemorian genomgicks då tillsammans med dessa. Man har alltså haft en direkt kontakt med personalens representanter i denna fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Ang. upphävande av skyldigheten att utfärda särskilda lagfartsbevis

Herr statsrådet LIDBOM erhöll ordet för att besvara herr *Börjesson* i Falköping (c) i kammarens protokoll för den 21 januari intagna fråga, nr 36, till herr justitieministern, och anförde:

Herr talman! Herr *Börjesson* i Falköping har frågat justitieministern om han ämnar medverka till att i rationaliserings- och besparingssyfte upphäva skyldigheten att utfärda särskilda lagfartsbevis. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att svara på frågan.

Den fråga herr *Börjesson* tar upp har i anledning av motioner behandlats vid 1962, 1966 och 1968 års riksdagar. Motionerna har inte föranlett någon riksdagens åtgärd. I 1966 och 1968 års ärenden anförde tredje lagutskottet bl. a. att frågan borde prövas i samband med arbetet på den nya jordabalken. Utskottet erinrade också om planerna att införa ADB på inskrivningsväsendets område.

Den nya jordabalk som antogs av förra årets riksdag och som träder i kraft den 1 januari 1972 innehåller inte några föreskrifter om hur bevis om lagfart skall meddelas. Avsikten är att sådana föreskrifter skall utfärdas i administrativ ordning. Den slutliga utformningen av föreskrifterna har nära samband med frågan om ADB-system för behandling av inskrivningsärenden. För närvarande pågår försöksverksamhet på detta område. Jag kan därför inte nu säga vilken ordning som är den lämpligaste i framtiden. Det är emellertid självklart att frågan om lagfartsbevis, liksom övriga inskrivningsfrågor, bör lösas på ett sätt som

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. upphävande
av skyldigheten att
utfärda särskilda
lagfartsbevis*

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. vårt lands själv-
försörjning i fråga
om kläder och skor*

tillgodoser rationaliserings- och besparingsynpunkter så långt som det är möjligt med hänsyn till kravet på rättssäkerhet.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag vill till statsrådet Lidbom framföra ett tack för svaret på min fråga.

Denna fråga har varit föremål för riksdagens prövning vid ett flertal tillfällen. Anledningen till att jag tagit upp frågan nu är närmast den att jag vet att det pågår en försöksverksamhet som tar sikte på vissa rationaliserings- och besparingsarbeten inom domstolsväsendet.

Enligt gällande lagfartsförordning skall, då lagfart beviljas, utfärdas särskilda lagfartsbevis som skall innehålla uppgifter om fångat och – vid köp – om köpeskillningens storlek. Dessutom skall bevis tecknas på fångeshandlingen. På grund av stadgandet i lagfartsförordningen och särskilda bestämmelser om handläggningen av lagfartsärenden utfärdas därmed dubbla bevis om varje beviljad lagfart. Ett bevis tecknas på fångeshandlingen, och ett särskilt lagfartsbevis utfärdas. Båda bevisen innehåller uppgifter om förvärvaren på grund av fångeshandlingen beviljas lagfart på fastigheten i fråga. Det särskilda lagfartsbeviset tjänar, såvitt jag förstår, inte något praktiskt syfte. Trots att förvärvaren har erhållit lagfartsbevis kan han, som bekant, i en rättegång frändömas fastigheten.

Det särskilda lagfartsbeviset medför kostnader både för den lagfartsökande och för det allmänna. Ärligen utfärdas över 130 000 lagfartsbevis. Ett upphävande av skyldigheten att utfärda lagfartsbevis skulle innebära besparingar både för de lagfartssökande och för det allmänna. Rättssäkerheten behövde därmed inte komma i fara.

Jag konstaterar, herr talman, att en försöksverksamhet i alla fall pågår och att man där kommer att pröva denna fråga. Jag ser därför tiden an, och jag hoppas att de synpunkter som jag både nu och vid tidigare tillfällen har gjort mig till tolk för skall vinna beaktande.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Ang. vårt lands självförsörjning i fråga om kläder och skor

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Hovhammars* (m) i kammarens protokoll för den 13 januari intagna fråga, nr 19, till herr industriministern, och anförde:

Herr talman! Herr Hovhammar har frågat chefen för industridepartementet vilka åtgärder denne avser vidtaga för att vårt land inom ramen för våra internationella förpliktelser skall kunna uppehålla en rimlig självförsörjningsgrad när det gäller kläder och skor. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Våra möjligheter att av beredskapsskäl upprätthålla produktionskapaciteten genom stöd- och skyddsåtgärder är begränsade på grund av internationella åtaganden. Bland åtgärder som vidtagits på senare tid kan nämnas att AB Statsföretag inträtt som delägare i det tidigare nedläggningshotade ullspinneriet i Stigen och att överstyrelsen för ekonomiskt

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. vårt lands självförsörjning i fråga om kläder och skor

försvar fått särskilda medel för att trygga försörjningen med yllevävnader.

Utvecklingen inom TEKO- och skoområdena gör det önskvärt att problemen i fråga om vår framtida försörjningsberedskap blir föremål för en ingående analys. Olika metoder för att trygga försörjningen bör undersökas såväl från beredskapssynpunkt som från allmänna näringspolitiska och handelspolitiska synpunkter. Jag överväger att inom kort hemställa om bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda de nu berörda problemen.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Först ber jag att få tacka handelsministern för svaret på min fråga. Jag är naturligtvis glad över att regeringen nu äntligen har kommit underfund med att beredskapsförsörjningsfrågorna måste bli föremål för större uppmärksamhet och en särskild utredning – något som i dag har aviserats.

Det är, herr talman, säkerligen av största vikt att någonting görs snarast, ty hur är egentligen läget i dag? Hur ser det ut?

Jo, vi kan slå fast, att antalet företagsnedläggelser inom textil och konfektion liksom inom skobranschen nu har gått så långt att vi vid en eventuell avspärrning inte skulle kunna tillgodose människornas behov av kläder och skor så värst länge. Regeringen har på detta område inte haft någon långsiktig planering. Ändå är det väl på det sättet att människornas försörjning under krigsförhållanden är en av de viktigaste punkterna i en regerings långsiktiga handlingsprogram.

När det gäller exempelvis vår försörjning med livsmedel så har ju regeringen satt upp en 80-procentig självförsörjningsgrad som någon sorts idealmätt. Men när det gäller kläder och skor har man inte tagit upp någon som helst principdebatt om vår självförsörjningsgrad. Ändå är en produktion av kläder och skor svår att improvisera, bl. a. av följande skäl.

Jag vill först erinra om att en stor del av produktionsapparaten – jag tänker då särskilt på maskinparken – har malts sönder i de senaste årens konkurrenspress från låglöneländerna. Sådana maskiner tar det lång tid att återanskaffa.

Vidare är det inte bara fråga om maskiner, utan det handlar även om yrkeskunnigt folk som skall sköta dessa maskiner. Det tar lång tid att utbilda sådana människor.

Under femårsperioden 1966–1970 har 85 verksamhetsställen inom skoindustrin nedlagts. Antalet fackförbundsanslutna arbetare inom branschen har minskat med cirka 3 300.

Beträffande skoförsörjningen visar siffrorna från 1969 att den totala produktionen av skor i vårt land då var 14,28 miljoner par, därav 6,64 miljoner par läderskor. Samtidigt uppgick konsumtionen till totalt 31,2 miljoner par, varav egentliga läderskor 17,85 miljoner par.

Dessa siffror, herr talman, visar att konsumtionen av skor är betydligt högre än produktionen, särskilt i fråga om läderskor. Och vid en eventuell avspärrning blir det ju läderskor som blir mest efterfrågade.

Detta var alltså läget beträffande skoförsörjningen. Vi vet att försörjningsläget i fråga om kläder är minst lika prekärt. För exempelvis skjorttillverkningen är situationen den, att de få företag som finns kvar

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. eventuellt avskaffande av affärstidslagen

möjligen kan klara försvarets behov i en beredskapssituation men ingenting därutöver.

Därför, herr talman, hoppas jag att den utredning som handelsministern i dag ställt i utsikt kommer att arbeta snabbt och effektivt så att vi nu äntligen får en långsiktig planering på detta område.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 17 Ang. eventuellt avskaffande av affärstidslagen

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Romanus'* (fp) i kammararens protokoll för den 15 januari intagna fråga, nr 27, och anförde:

Herr talman! Herr Romanus har frågat mig om regeringen anser att affärstidslagen bör avskaffas.

Jag vill svara följande.

Affärstidslagen gäller till utgången av detta år. Frågan om vi därefter har behov av en affärstidsreglering utreds förutsättningslöst av 1970 års affärstidskommitté, som väntas lägga fram sitt betänkande i mars. Något ställningstagande i frågan från regeringens sida kan inte väntas förrän kommitténs förslag beretts på sedvanligt sätt.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Orsaken till att jag ställde min fråga är att handelsministern vid en sammankomst med Köpmannaförbundet i Stockholm i januari sade att affärstidslagen bör avskaffas och att affärsmännen måste få använda öppethållandet som ett konkurrensmedel.

Jag hälsade detta uttalande med glädje - liksom jag är övertygad om att många konsumenter gjorde, som är trötta på det krångel som den nuvarande lagen innebär och som vill ha den bättre service som affärserna är beredda att ge, men som regeringen genom sin tillämpning av den nuvarande lagen hittills har förhindrat.

Jag ville med min fråga ge handelsministern tillfälle att lämna riksdagen ett klart besked om en mer positiv inställning hos regeringen. Jag beklagar att statsrådet Feldt inte har utnyttjat den möjligheten. Jag hoppas dock att regeringens ställningstagande kommer att innebära ett sådant besked.

Det finns goda skäl att helt avskaffa lagen. Samhällsutvecklingen har bl. a. inneburit att antalet familjer, där båda makarna förvärsarbetar, har ökat liksom även antalet ensamstående med barn, vilka har svårt att göra sina inköp på s. k. vanlig affärstid och för vilka det alltså är en fördel att kunna handla på söndagar och kvällar.

Det är väl också många som frågar sig varför butikerna inte skall få ge den service som folk efterfrågar och som anser att konsumenterna bäst känner sina önskemål. Det kan varken kommunalpolitiker, länsstyrelser eller handelsministrar veta bättre. Framför allt har man reagerat i de många fall då regeringen har stängt butiker som kommunerna har gett dispens och som på söndagar haft större försäljning än de har haft på

vardagar.

När riksdagen förra våren behandlade denna fråga, sade jag att jag hyste stor tillförsikt: "Varken de handelsanställdas organisationer eller socialdemokraterna kan göra mer än försena den liberalisering som konsumenternas allt starkare krav på ökad valfrihet kommer att driva fram. I längden kommer ni inte att kunna stå emot det. Detta krav är bl. a. betingat av ökat kvinnligt förvärvsarbete och av familjernas önskan att tillsammans göra större inköp. Det är alltså dels en fråga om bättre jämlikhet mellan män och kvinnor, dels en fråga om bättre demokrati inom familjen."

Jag ber att få tacka handelsministern för svaret på min fråga, men jag får tills vidare tacka ännu mer för hans uttalande på Köpmannaförbundets möte. Jag hoppas dock att det innebär att regeringen kommer att inta en mera positiv inställning till konsumenternas önskemål än vad som hittills har visats – för herr Feldt har väl inte övergivit den ståndpunkt som han gav uttryck för den 13 januari?

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! Jag missunnar inte herr Romanus detta tillfälle att få demonstrera sitt missnöje med affärstidsregeringslagen, men jag vill, eftersom han valde att citera ett tidningsreferat av ett anförande som jag hållit, tillägga att det naturligtvis står herr Romanus fritt att uttrycka önskemål om avskaffande av affärstidslagen men att det dä också står mig fritt att uttala att det vore önskvärt att denna lag kunde avskaffas. Jag uttryckte emellertid också två andra önskemål, nämligen att detta skulle kunna ske på ett sådant sätt att de affärsanställdas krav på rimliga arbetsvillkor och arbetstider också kunde tillgodoses och att strukturutvecklingen inom handeln inte fick ur konsumenternas synpunkt mindre önskvärda verkningar.

Detta är alltså önskemålen i sammanhanget. Det pågår en utredning, så sammansatt att den representerar de olika parter, vilka har möjlighet och intresse av att framföra önskemål. Det är utredningen som kan komma fram till svaret på den fråga, som herr Romanus ställde, nämligen om affärstidslagen kan avskaffas när alla dessa önskemål samtidigt tillgodoses. Det är av denna anledning som vi har tillsatt en utredning och som jag har beskrivit det faktiska läget som är att utredningen måste avvaktas innan vi kan svara på herr Romanus' fråga.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Handelsministern får ursäkta, men jag tycker att han ägnar sig åt något för subtila distinktioner. Jag trodde att han hade uttalat en ståndpunkt, och nu säger han att det bara var ett önskemål som han framförde.

Enligt en utskrift av vad herr Feldt sade, vilket återgavs i radio, framhöll han att "den på sikt enda rimliga lösningen av affärstidsfrågan är helt fria förhållanden, så att allmänhetens behov av service blir tillgodosedda och företagen kan använda affärstiden som konkurrensmedel". Därefter nämnde han som en förutsättning att de anställda naturligtvis inte skall komma i kläm utan skall få rimliga arbetstider och

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. beskattningen
av transporter
över norska gränsen*

arbetsvillkor.

Är inte detta en ståndpunkt om vad som bör ske? Så har jag tolkat uttalandet, och jag beklagar om det bara var ett löst framkastat önskemål och inte en viljeangivelse av hur frågan skall lösas. Jag kan inte tolka handelsministerns uttalanden i dag på annat sätt än att denna viljeinriktning nu saknas. Det är värt att notera både för oss som här i riksdagen vill arbeta för ett bättre tillgodoseende av konsumenternas önskemål och för alla de konsumenter som har irriterats av den snäva inställning, som den nuvarande lagen – och regeringens tillämpning av den – åstadkommit. Det finns all anledning för båda dessa grupper att fortsätta opinionsbildningen och att stötta upp handelsministern, så att hans ord inte bara blir löst framkastade önskemål.

Det är väl ändå inte så att herr Feldt hyser något tvivel om att de handelsanställdas krav beträffande arbetstider och ersättning för övertid är frågor som kan lösas? Varför skulle det inte vara möjligt på detta område när det finns många andra kategorier som arbetar på kvällar och söndagar?

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! Ibland är det någon skillnad mellan att vilja och att kunna. I det här fallet finns det – och det gav jag uttryck åt i det anförande som har intresserat herr Romanus så mycket – tre olika önskemål, tre olika kategorier som kan göra sig hörda och som har gjort sig hörda i sammanhanget: konsumenterna, de anställda och konsumenterna igen, nämligen när det gäller den effekt på strukturen inom handeln som en användning av öppethållande som konkurrensmedel kan medföra.

Jag framförde samtliga dessa tre önskemål och ställde mig också bakom alla tre. Det är nästan precis vad direktiven till utredningen går ut på, så det fanns ingenting sensationellt i detta uttalande. Men jag har heller inte i dag tagit tillbaka det, ty det finns det verkligen ingen anledning att göra.

Jag tror att utredningen begriper hur den har att inom ramen för sina direktiv lösa den här frågan. Det är inte här i kammaren i dag som lösningen skall uppstå. Vi skulle inte ha behövt utreda frågan, om herr Romanus hade haft lösningen färdig med sig, men det hade han tydligen inte.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 18 Ang. beskattningen av transporter över norska gränsen

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara dels herr Nordgrens (m) i kammarens protokoll för den 19 januari intagna fråga, nr 30, till herr utrikesministern, dels ock herr Erikssons i Arvika (fp) den 12 januari framställda interpellation, nr 10, och anförde:

Herr talman! Herr Eriksson i Arvika har i interpellation frågat mig om jag avser att vidta åtgärder som bidrar till att skapa likvärdiga skattevillkor för svenska och norska åkare, när det gäller den gränsöver-

skridande trafiken, och herr Nordgren har frågat utrikesministern om han avser att kontakta Norges regering i syfte att utverka att de svenska åkerierna med transporter över norska gränsen i likhet med de norska åkerierna får dispens från den nya norska kilometerbeskattningen fram till den 1 juli i år. Den av herr Nordgren ställda frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Som svar vill jag meddela, att svenska regeringen i skrivelse den 22 januari i år av det norska finans- och tolldepartementet blivit underrättad om att den norska kilometerskatten på släpvagnar registrerade i utlandet skall anstå tills vidare och att redan erlagd sådan skatt kommer att restitueras.

Herr ERIKSSON i Arvika (fp):

Herr talman! Som framgår av motiveringen var min interpellation föranledd av två skäl. Det första är den förstärkning av orättvisan i fråga om behandlingen av norska och svenska åkare som inträdde vid årsskiftet, då man i Norge höjde kilometeravgiften för utlandsregistrerade bilar men samtidigt beslöt att inte höja den för norska åkare. Det uppstod ett fullständigt orimligt konkurrensförhållande för de svenska åkarna, vilket dock nu har rättats till. Beslutet i det norska finans- och tolldepartementet har redovisats såväl i press som i radio och TV, och finansministern återger det i sitt svar. Jag är tillfredsställd med beslutet beträffande den detaljen.

Det andra – och det väsentligaste – skälet till att jag framställde interpellationen är att bortsett från den påtalade extra höjningen finns olikheter i beskattningen i de båda länderna som starkt missgynnar de svenska åkarna. Jag har i interpellationen givit ett konkret exempel. Jag har nämnt hur en svensk åkare under 1970 betalade mellan 15 000 och 16 000 kronor i bilskatt här i Sverige och dessutom betalade nära 28 000 norska kronor i kilometeravgifter i Norge – alltså över 20 000 svenska kronor – samtidigt som de norska åkarna får köra hur mycket som helst på svenska vägar utan att betala en krona.

Vi som bor i gränstrakterna och ser det här på nära håll märker hur företagare på bägge sidor om gränsen mer och mer gör sina beställningar helt hos de norska åkarna. Vi försöker ha ett gott samarbete över gränsen, både på det kommunala planet och när det gäller näringslivet, och därför är det så mycket mer beklagligt att orättvisor av den här typen kan få fortsätta därför att den svenska regeringen inte handlar.

Jag har i interpellationen ställt en konkret fråga mot den här bakgrunden: Avser statsrådet att vidtaga åtgärder som bidrager till att skapa likvärdiga skattevillkor för svenska och norska åkare när det gäller den gränsöverskridande trafiken?

I finansministerns anförande fanns inte ett ord till svar på denna fråga. Samtidigt som jag tackar för att jag fick ett snabbt svar vill jag stryka under att jag är besviken över att inte finansministern något gått in på huvudfrågan. Jag hoppas att vi får en muntlig komplettering från finansministerns sida, om den svenska regeringen tänker handla eller inte.

Torsdagen den
4 februari 1971

*Ang. beskattningen
av transporter
över norska gränsen*

Herr NORDGREN (m):

Herr talman! Beslutet i norska stortinget om att höja kilometerskatten och dessutom införa en ny avgift för släpvagnar vållade som bekant mycket bekymmer både för de svenska åkerierna och för tullpersonalen. De svenska åkerierna blev ju som herr Eriksson sade här satta i ett synnerligen ogynnsamt konkurrensläge. Det norska systemet stred dessutom mot EFTA-konventionen av 1956.

Det förefaller mig helt orimligt att situationer som dessa skall behöva uppstå i trafikförhållandena mellan Sverige och Norge, som blir alltmer beroende av en samtrafik i alla avseenden.

På den fråga som jag ställde till utrikesministern har finansministern lämnat ett för mig tillfredsställande svar. Jag beklagar att herr Eriksson inte fick ett tillfredsställande svar på den andra delen av frågan, som jag inte gått in på. Men i det aktuella fallet som just nu vid årsskiftet orsakade svårigheter för såväl åkerierna som tullpersonalen har regeringen tydligen snabbt ingripit och nått ett positivt resultat. Jag ber att få tacka för det positiva svar som finansministern lämnat. Jag tror mig också våga framföra ett tack från åkerier och tulltjänstemän som blivit tillgodosedda på den punkten. Jag hoppas att finansministern så småningom också hjälper vederbörande med de andra problemen.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag har en känsla av att herr Eriksson gjort sig litet mera okunnig än vad han i själva verket är. Om vi går tillbaka till riksdagsprotokollet från andra kammaren i fjol höst finner vi, att vi förde en lång debatt om just kilometerbeskattningens införande även i vårt land.

Vad herr Eriksson efterlyser ett svar på när han säger att regeringen inte handlar är den konsekvens som inträder genom att norrmännen har en kilometerbeskattning medan vi har en fordons- och bränslebeskattning på den tunga trafiken. Detta har varit föremål för en ordentlig genomlysning och utredning, och det föreligger ett betänkande om övergång till kilometerbeskattning även i fråga om den tunga trafiken på de svenska vägarna. Det finns emellertid vissa kontrollproblem vilka gör att det tar sin tid innan det hela kan sättas i verket, och det var i det senare avseendet som vi med utgångspunkt från detta ganska ordentligt genomlyste dessa frågor vid höstens debatt.

Det speciella missförhållande som blev råge på den s. k. orättvisan och som föranledde bl. a. herr Nordgrens fråga är ju nu som bekant tillrättat.

Herr ERIKSSON i Arvika (fp):

Herr talman! Jag noterar att finansministern också konstaterar att det förelåg en orättvisa och att det har varit en råge denna månad när det uttagits en orättvis avgift av de svenska åkarna. Den är nu borttagen och jag stryker under att denna tagits bort tills vidare. Men om jag tolkat pressmeddelandena riktigt kommer den högre avgiften att införas för alla åkare — såväl utländska som svenska — fr. o. m. halvårsskiftet. De svenska åkarna kommer i ett ännu sämre konkurrensläge när de norska kan åka

på de svenska vägarna utan ersättning medan de svenska får betala den höga kilometeravgiften i Norge. På en genomsnittsbil som används för virkestransporter är det för bilen och släpvagnen tillsammans en kilometeravgift på 70 öre, eller 7 norska kronor per mil. och det är en hög avgift.

Jag minns debatten i höstas och jag har dessutom friskat upp mitt minne av den genom att tidigare i dag läsa protokollet, så jag vet mycket väl vad som då sades. Men vad jag vill understryka är att de nuvarande förhållandena vållar så stark irritation i gränstrakterna att något besked i frågan måste lämnas. Något sådant besked gavs inte i svaret. Nu har statsrådet något kompletterat detta, och det är jag tacksam för. Jag hoppas att en förbättring kommer att ske också i handling.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 19 Ang. gymnasial utbildning för elever som väljer skogsbrukslinjen

Herr utbildningsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Lindbergs* (s) den 21 januari framställda interpellation, nr 31, och anförde:

Herr talman! Herr Lindberg har frågat mig, vilka omedelbara åtgärder jag ämnar vidtaga för att de elever som önskar välja skogsbrukslinje i gymnasieskolan skall kunna erhålla gymnasial utbildning från den 1 juli 1971.

Som herr Lindberg konstaterar fattade 1970 års riksdag beslut om att skogsbrukets yrkesutbildning från den 1 juli 1971 bör ha landstingskommunalt huvudmannaskap. Enligt uppgift har några landsting nu fattat beslut om övertagande av skogsbrukets yrkesutbildning.

För min del ser jag det som angeläget att ett mer generellt övertagande kommer till stånd så snart som möjligt. Jag vill stryka under att statsmakterna för sin del bedömt frågan om huvudmannaskapet för skogsbrukets yrkesutbildning inte som ett problem om kostnadsfördelning mellan kommun och stat utan som en fråga om den lämpligaste organisationen av utbildningen. Från denna utgångspunkt förs också överläggningarna med Svenska landstingsförbundet.

Herr LINDBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr utbildningsministern för svaret på min interpellation. Jag måste dock tyvärr konstatera att det inte innehöll några direkt positiva besked.

Visserligen kan det inge en smula hopp att förhandlingar förs mellan utbildningsdepartementet och Landstingsförbundet, men enligt mitt bedömande är man alldeles för sent ute. Förhandlingsresultatet och planeringen för utbildningen borde ha varit klara vid denna tidpunkt. Nu blir frågan den: Finns det över huvud taget några förutsättningar för att en gymnasial utbildning kan komma till stånd inför nästa läsår inom de län där landstingen ännu inte beslutat sig för ett övertagande av huvudmannaskapet för skogsbrukets yrkesutbildning?

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. gymnasial utbildning för elever som väljer skogsbrukslinjen

Som jag framhållit i min interpellation blir det eleverna som får sitta emellan om man inte får en gymnasial utbildning vid skogsbruksskolorna. Bl. a. utesluts möjligheterna till studier i allmänna ämnen som svenska och arbetslivsorientering samt fritt tillval till allmänna ämnen. Dessutom får eleverna inte tillgodoräkna sig genomgångna läsår vid kommande övergångar till bl. a. fackskolan.

Det är ytterst beklagligt om ett uteblivet förhandlingsresultat och oklarheter om huvudmannaskapet skall leda till att de ungdomar som önskar utbilda sig till skogsarbetare skall få erfara att de kommer att erhålla en sämre utbildning än andra ungdomar. Det måste leda till att den redan nu svåra situationen när det gäller rekrytering till skogsarbetaryrket ytterligare försämras. Vad det i sin yttersta konsekvens innebär står säkert klart för både regeringen och riksdagsledamöterna, varför jag knappast behöver redogöra för det.

Intressant är att konstatera att utbildningsministern i sitt svar säger att "statsmakterna för sin del bedömt frågan om huvudmannaskapet för skogsbrukets yrkesutbildning inte som ett problem om kostnadsfördelning mellan kommun och stat utan som en fråga om den lämpligaste organisationen av utbildningen". Mina kontaktmän inom skogsbrukets utbildningsnämnd säger däremot att Svenska landstingsförbundets representanter framhåller att det är kostnadsfördelningen mellan staten och landstingskommunerna som är huvudfrågan och att organisationen för utbildningen kommer i andra hand. Eftersom man från landstingens sida tydligen ser kostnadsfrågan som avgörande och det av allt att döma är Svenska landstingsförbundet som satt sig på bakhasorna och eftersom utbildningsministern inte ser fördelningsfrågan som omöjlig att komma överens om – om jag tolkade hans ord rätt – borde det finnas rimliga möjligheter att nå en uppgörelse, om förhandlingarna intensifieras. Enligt uppgift rör sig diskussionen om 5 miljoner kronor. Detta måste ändå betraktas som en förhållandevis liten summa i en utbildningsstat på nära 9 miljarder kronor. Det får bara inte vara så att en kategori elever ges en sämre utbildning därför att stat och kommun inte kan komma överens om kostnadsfördelningen.

Av allt att döma har det uppstått en prestigeknut i denna fråga. Vem som har slagit denna knut må vara osagt, men båda parter bör snabbt se till att den löses upp. Min förhoppning är därför att utbildningsministern snabbt kallar Svenska landstingsförbundet till förhandlingar och att båda parter verkligen bemödar sig om att komma fram till en uppgörelse.

Jag skall slutligen, herr talman, be att få ställa ett par följdfrågor till utbildningsministern.

Anser utbildningsministern att det över huvud taget finns möjligheter till att gymnasial skogsyrkesutbildning kan komma till stånd inför kommande läsår med landstingen som huvudmän enligt de ursprungliga planerna?

Om så inte skulle vara fallet, är det en tänkbar möjlighet att landstingen övertar huvudmannaskapet från den 1 juli 1971 och så att säga köper tjänster från skogsvårdsstyrelserna, som nu har hand om utbildningen, och att man den vägen kan åstadkomma en gymnasial skogsyrkesutbildning?

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr talman! Jag vill gärna instämma i herr Lindbergs uttalande att det ur elevsynpunkt är beklagligt om undervisningen på skogsbrukslinjen inte kan komma till stånd på det sätt som vi har utgått ifrån.

På den första av de frågor som herr Lindberg ställde i slutet av sitt anförande vill jag svara, att Örebro och Jönköpings läns landsting har fattat beslut om övertagande, likaså Gotlands kommun. Enligt uppgift är ett beslut aktuellt även i Malmöhus- och Kristianstads läns landsting. I Västernorrlands län har gymnasieskolelinje lagts ut av OJST. Jag utgår från att man har gjort detta mot bakgrunden av en positiv syn på möjligheterna att lösa huvudmannaskapsfrågan. Ätminstone något ytterligare landsting lär vara på väg med önskemål om en linje. Från utbildningsdepartementets sida kommer vi att se positivt på framställningar från andra landsting, som för närvarande ej förutsatts få skogsbrukslinje, om att få inrätta sådana, huvudmannaskapet ändrats.

På den andra frågan vågar jag inte ge ett omedelbart svar. Vi skall föranstalta om undersökningar om huruvida den utväg som herr Lindberg här antydde är tänkbar. Vi är — det vill jag understryka — inom departementet intresserade av en snabblösning, och vi vill i möjligaste mån medverka till att en sådan kommer till stånd. Jag kan också klart säga att vi är beredda att omedelbart förhandla med landstingen.

Visst är vi i tidsnöd — det är alldeles uppenbart — när det gäller skogsbrukslinjen. En av orsakerna till detta är ju att vi från regeringens och riksdagens sida ville tillmötesgå skogsbruksnäringens önskemål om en ändring av 1968 års riksdagsbeslut, som alltså inte förverkligats och som innebar en ökning av utbildningstiden. Samtidigt vill jag gärna vitsorda det positiva intresse som skogsbrukets yrkesnämnd visat för denna utbildning. Jag utgår från att detta intresse för utbildningens innehåll och kvalitet också i fortsättningen kommer att vara positivt.

Med detta har jag även velat uttala att jag delar den uppfattning som herr Lindberg i stort har om både utbildningens värde och det önskvärda i att undvika förseningar, som naturligtvis skulle komma att gå ut över eleverna.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Liksom utbildningsministern och herr Lindberg vill jag beklaga att man inte kunnat nå fram till en snabb lösning så att man kunnat ge dessa ungdomar, som vill ägna sig åt skogsbruksyrket, möjligheter att få den gymnasiala utbildning det här är fråga om. Det är angeläget att man i samverkan och i förhandlingar mellan departementet och Landstingsförbundet söker finna vägar till en lösning. När jag lyssnade på utbildningsministern hade jag kanske ändå hoppats på ett mera positivt uttalande om det samarbete och den samverkan som här måste komma till stånd.

När 1970 års riksdag fattade beslut om överförande från skogsvårdsstyrelserna till landstingen av yrkesutbildningen inom skogsbruket, var det en rad frågor som måste lösas. Det var också från den utgångspunkten som riksdagen beslöt om en treårig övergångstid.

Det är angeläget att man får en lösning av dessa frågor. Därför hade

Torsdagen den
4 februari 1971

Ang. gymnasial utbildning för elever som väljer skogsbrukslinjen

det också varit angeläget att den av utbildningsdepartementet tillsatta kommittén, bestående av representanter från skogsstyrelserna och lantbruksstyrelsen, hade lagt fram de förslag, som skall utgöra underlag för överförande av skogsbruksutbildningen till landstingen.

Enligt direktiven för denna kommitté – organisationskommittén för jord- och skogsbruk – skall kommittén överväga organisatoriska m. fl. frågor, sammanhängande med införande under skolöverstyrelsen och länskolnämnder av skogsbruksutbildningen. Vidare gäller det att från skogsstyrelsen till skolöverstyrelsen flytta över de samordnande organen för planeringen av denna verksamhet. Det gäller här även frågan om läroplanerna. Något som diskuteras i dag men som man vet mycket litet om i landstingsvärlden är vilka skogsbruksskolor som kommer i fråga för den framtida utbildningen. Frågan om lärare och eventuellt övertalig personal kommer här in i bilden. Kommittén skall även se på frågan om ledningen av skogsbruksskolorna och slutligen de övriga personalfrågor som uppkommer vid en rationalisering av skogsbruksskolorna.

Denna kommitté har redovisat sitt arbete i vissa punkter. Sälunda har man lämnat förslag angående skogsinstitut, förslag till utbildningskomplettering och läroplaner. Man har gjort en viss utbildningsplanering. Men det återstår en rad väsentliga saker. Vi har inte fått besked om lokalisering av skolorna. Vi vet att det här finns en viss överdimensionering – det har kommittén låtit förstå vid sina resor etc i landet. Vi har inte fått besked om vilka skolor som skall användas för den högre utbildningen – det talas om eventuellt fem regionsskolor i landet. Vi har inte fått besked om var och i vilken omfattning man får gymnasial utbildning ute i länen. Vi har inte fått besked om det framtida utbildningsbehovet på detta område och inte besked i fråga om skolledningen. Vem skall ta ansvaret för eventuellt övertalig personal? Skall landstingen, skogsvårdsstyrelsen eller departementet ta detta ansvar?

Vi har slutligen också investerings- och driftkostnaderna. Det sades här att Landstingsförbundet satt sig på bakhasorna och att det ändå rör sig om relativt små belopp – 5 miljoner kronor nämndes. Vid de förhandlingar som jag hoppas snart skall komma till stånd mellan Landstingsförbundet och departementet bör man få tillfälle att diskutera också dessa kostnadsramar som på sannolika grunder är betydligt högre. Men det är självfallet att innan landstingen är beredda att överta lokaler och göra åtaganden med ekonomiska aspekter vill de se resultatet av OJST:s arbete och den planering som OJST har i uppdrag att fullgöra. Landstingen har ju tagit ansvaret för utbildningen på många områden inom ramen för sina resurser och sina åligganden. Landstingen är självfallet också på detta område, i enlighet med riksdagsbeslutet, beredda att göra sin insats när de frågeställningar som jag här redovisat blivit lösta.

Jag hoppas att de förhandlingar, som utbildningsministern nämnde, med utbildningsministerns stöd skall komma till stånd med det snaraste. Det är angeläget med hänsyn till eleverna och det stora behov av utbildning som finns. Bollen ligger i dag hos utbildningsministern i den frågan.

Herr utbildningsministern CARLSSON:

Herr talman! Jag kan svara herr Carlsson i Vikmanshyttan mycket kort, därför att de punkter som herr Carlsson räknade upp är inget argument mot att omedelbart inleda förhandlingar. Personalen t. ex. tar staten ansvaret för, och vi är för vår del beredda att inleda omedelbara förhandlingar med Landstingsförbundet. Och när det gäller lokaliseringsfrågor och sådana problem utgår jag som självklart ifrån att landstingen i sådana regionala frågor vill ha ett inflytande.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Jag tackar för det besked som statsrådet gav. Jag tror att det var välbehövligt, och jag hoppas att det skall följas upp av verklighet, så att vi får en lösning av dessa frågor och om möjligt får i gång utbildningen från den 1 juli, som planerat var.

Herr LINDBERG (s):

Herr talman! Jag vill nog ifrågasätta riktigheten av herr Carlssons i Vikmanshyttan påstående att Landstingsförbundet inte skulle ha utgjort en broms i detta sammanhang. Landstingsförbundet har vid minst tre tillfällen under år 1969, nämligen den 12 februari, den 9 mars och den 1 oktober, uppmanat landstingen att inte föra några förhandlingar av bindande karaktär med skogsvårdsstyrelserna. Vid den sistnämnda tidpunkten angavs som skäl för den negativa attityden "nu rådande oklarheter i fråga om landstingens framtida åtaganden för skogsbruksutbildningarna (grund-, fort- och vidareutbildning) och förväntade förhandlingar rörande statsbidrag samt OJST:s kommande förslag om skogsbrukskolornas antal, lokalisering, personalfrågor m. m.". Detta är i och för sig inget skäl till att inte gå in i förhandlingar, utan det är väl snarare just ett skäl att gå in i förhandlingar för att försöka få bort de oklarheter som råder när det gäller lärarpersonalen m. m.

Dessutom underströks i sammanhanget att landstingen i detta skede hade ett mycket positivt förhandlingsläge och att man därför inte skulle påskynda några förhandlingar. Under sådana förutsättningar står det enligt mitt bedömande helt klart att Landstingsförbundet har verkat som en broms härvidlag, och jag beklagar livligt att man har uppträtt på detta sätt. Man borde ha gjort tvärtom och tillskyndat förhandlingar i stället för att försöka bromsa.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Till det sista som här sades vill jag bara tillägga att Landstingsförbundet inte har varit någon broms i detta fall. Herr Lindberg bör ändå veta, att innan man går in i en förhandling måste man ha ett underlagsmaterial. Man måste kunna lägga vissa fakta på bordet för att kunna inleda en förhandling. Och dessa fakta skulle presenteras av OJST. Men OJST har ännu inte lagt alla fakta på bordet, och därför har man inte heller haft något underlag för förhandlingar.

Landstingsförbundet har tryckt på för att få fram det materialet för att om möjligt nå fram till en snar lösning på dessa frågor.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 20 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 11 till skatteutskottet.

§ 21 Föredrogs och hänvisades

fullmäktiges i riksbanken avgivna förvaltningsberättelse för år 1970 till finansutskottet,

fullmäktiges i riksgäldskontoret avgivna förvaltningsberättelse för år 1970 till finansutskottet och

styrelsens för riksdagsbiblioteket berättelse över bibliotekets förvaltning under år 1970 till konstitutionsutskottet.

§ 22 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 34–37.

§ 23 Interpellation nr 38 om åtgärder mot buller

Ordet lämnades på begäran till herr ISRAELSSON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 27 juni 1969 tillsattes en trafikbullerutredning, som bestod av sju riksdagsledamöter, åtta experter samt utredningsskreterare och biträdande utredningsskreterare. Ordförande blev ombudsman Rune Johansson, ledamot av andra kammaren.

Utredningen arbetar alltjämt, och dess arbete beräknas pågå under hela året, 1971. Från den 1 juli 1970 har utredningen arbetat under ordförandeskap av elektriker Paul G. Jansson, ledamot av riksdagen.

Enligt av statsrådet Lundkvist givna direktiv (riksdagsberättelsen 1970 K:33) har utredningen att överväga åtgärder mot buller från civila och militära luftfartyg samt motordrivna vägfordon och fritidsbåtar. Åtgärder skall övervägas mot såväl bullrets källor (emission) som mot själva bullret (immission).

Utredningens arbete avses utmyнна i konkreta förslag till normer för såväl emission som immission. De sakkunniga skall överväga i vad mån föreslagna normer skall bli rättsligt bindande. I direktiven förklaras, att de sakkunniga är oförhindrade att under arbetets gång ta upp med de givna uppgifterna sammanhängande frågor.

Från den 1 juli 1969 har naturvårdsverket ställning som central tillsynsmyndighet även vad gäller bullerfrågor. Det innebär att utredningen överflyttas från kommunikations- till jordbruksdepartementet.

Bullerimmission inom människans yttre miljö härrör sig ej endast från trafik med olika fordon, den kan också härröra från maskiner som används vid anläggningsarbeten, från sprängningar, från industrier m. m. Jag finner det angeläget att trafikbullerutredningens direktiv vidgas till att omfatta allt buller i den yttre miljön.

Med åberopande av anförda motivering hemställer jag att till herr jordbruksministern få framställa följande fråga:

Är herr jordbruksministern beredd att ge den sittande trafikbullerutredningen sådana tilläggsdirektiv att den kan utreda ej endast problemet om trafikbuller utan också allt övrigt buller i människans yttre miljö och föreslå konkreta normer för såväl emission som immission samt att dessa

Denna anhållan bordlades.

§ 24 Interpellation nr 39 ang. regleringen av bruket av luftvapen

Ordet lämnades på begäran till herr KARL BENGTTSSON i Varberg (fp), som yttrade:

Herr talman! Allt fler minderåriga innehar luftvapen av olika slag. De kan inte anses ha den ansvarskänsla och det omdöme som erfordras för att använda ett sådant vapen. Det sker därför ett stort antal svåra skador, som orsakats av vårdslöshet och okunnighet vid handhavandet av luftvapen. Särskilt har ögonskador kommit att uppmärksammas. Flera barn har fått ögon bortopererade efter skador som förorsakats genom vädaskott från s. k. luftvapen. Förutom dessa personskador kan ofta konstateras att minderårigas innehav av luftvapen förorsakat skadegörelse på allmän och enskild egendom, såsom sönderskjutna gatlykter m. m.

Mot bakgrunden av vad jag sålunda framhållit, framstår det som angeläget att det från statens sida vidtages åtgärder som i görligaste mån förhindrar att sådana olyckor och skadegörelse på allmän och enskild egendom äger rum.

Dåvarande statsrådet och chefen för justitiedepartementet Kling framhöll i första kammaren enligt protokoll daterat den 16 februari 1967 som svar på en enkel fråga om viss vidgad tillämpning av vapenförordningens bestämmelser följande: "Arbete pågår för närvarande" — alltså 1967 — "inom justitiedepartementet med att upprätta en promemoria rörande vissa ändringar i vapenförordningen. I det sammanhanget kommer också frågan om licensplikt för de nämnda vapnen (luftbössor och luftpistoler) att behandlas. Sedan promemorian har färdigställts och remissbehandlats, kommer förslag till de ändrade bestämmelser som behandlingen kan ge anledning till att föreläggas riksdagen så snart arbetsläget tillåter."

Med stöd av vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr justitieministern få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att det förslag till ändrad lydelse av 6 § allmänna ordningsstadgan, som justitiedepartementet i promemoria utarbetat 1968, snarast genomföres?

Denna anhållan bordlades.

§ 25 Interpellation nr 40 ang. ersättningen för läkemedelskostnader

Ordet lämnades på begäran till herr KARL BENGTTSSON i Varberg (fp), som yttrade:

Herr talman! Den mycket positiva läkemedelsreform som genomfördes den 1 november 1968 innebär att läkemedelskostnaderna för patient vid ett och samma tillfälle inte överstiger 15 kronor. Förutsätt-

ningen för detta är att recepten gäller för samma patient, är utskrivna av samma läkare och har samma utskrivningsdatum.

Detta krav på samma utskrivningsdatum innebär att då läkaren vid patientens återbesök ändrar eller kompletterar mediciner, då alltså nya recept skrivs ut till samma patient, får patienten på nytt betala 15 kronor. Så blir ofta fallet, och detta kan upprepas många gånger då det gäller långvarigt sjuka.

Då en patient numera får ett nytt recept utskrivet, ombeds läkaren allt oftare att skriva om samtliga recept, så att datum på alla blir detsamma. Formellt kan detta vägras, men oftast uppfylls önskemålet. Läkare sysselsätts alltså ideligen med att skriva om ännu giltiga recept, bara för att datum på dem skall vara ett och detsamma. Mycket värdefull tid går härigenom förlorad för läkarna. Av rättviseskäl och obereonde av en läkares tid eller godtycke bör denna förmån på ett likartat sätt komma patienterna till del.

Med hänvisning till det anförda får jag därför anhålla om kammarens tillstånd att till herr socialministern få rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att bestämmelserna beträffande den s. k. 15-kronorsregeln kompletteras så att de av mig anförda olägenheterna för patienter och läkare undanröjes?

Denna anhållan bordlades.

§ 26 Interpellation nr 41 ang. preliminärskattens storlek i förhållande till den slutliga skatten

Ordet lämnades på begäran till herr MAGNUSSON i Borås (m), som yttrade:

Herr talman! Enligt nu gällande uppbördsförordning skall de skattskyldiga erlägga preliminär skatt med belopp som så nära som möjligt ansluter sig till vad som kan antas bli den slutliga skatten. Den preliminära skatten uttas för A-skattebetalarna antingen enligt skatte-tabeller eller efter viss procent av uppburen löncinkomst. För B-skattebetalarna uttas skatten normalt med det belopp som enligt senaste taxeringen påförts som slutlig skatt.

I de skattetabeller som används för A-skattebetalarna finns skattebeloppen för de fyra grupperna skattskyldiga angivna för vissa inkomstlägen med en undre och en övre gräns. Enligt 1949 års uppbördssakkunniga hänför sig skattebeloppen till medelinkomsten inom dessa intervaller, vilket medför att skatteuttaget blir något för högt, om inkomsten understiger nämnda medelinkomst, men å andra sidan något för lågt i motsatt fall.

De preliminärskattetabeller som används fastställs av centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden efter samråd med riksskattenämnden. Tabellerna bygger bl. a. på följande förutsättningar, nämligen att inkomsten samt grundavdraget är oförändrade under inkomståret, att den skattskyldige inte skall erlägga tilläggsavgift och att vid taxering för inkomsten inga andra avdrag medges den skattskyldige än dels

grundavdrag och dels i förekommande fall förvärsavdrag.

Från den 1 januari 1971 har ett nytt skattesystem trätt i kraft. Enligt riksrevisionsverket har detta medfört en "ny konstruktion av preliminärskattetabletter". Hur denna förändring påverkar inkomsttagarnas skattebetalning framgår av nedanstående uppställning, där en jämförelse har gjorts mellan skatteuttaget enligt skattepropositionen förra året, propositionen 70 år 1970, och skatteuttaget enligt de nya preliminärskattetabletterna för en utdebitering av 21 kronor.

Ensamstående (kolumn 1)

Årsinkomst	Skatt enl. prop. 70	Prel. skatt	Över- uttag
6 000	585	732	147
12 000	2 870	3 072	202
25 000	7 906	8 316	410
30 000	10 319	10 668	349
40 000	16 111	17 004	893
60 000	27 879	28 332	453
80 000	40 237	40 992	755
100 000	53 237	54 300	1 063

Gift inkomsttagare vars make saknar inkomst (kolumn 2)

Årsinkomst	Skatt enl. prop. 70	Prel. skatt	Över- uttag
8 000	50	0	—
12 000	1 070	1 272	202
25 000	6 106	6 516	410
30 000	8 519	8 868	349
40 000	14 311	15 204	893
60 000	26 079	26 532	453
80 000	38 437	39 192	755
100 000	51 437	52 500	1 063

Överuttaget av preliminär skatt innebär att staten, utan riksdagens direkta godkännande, tvångslån betydande belopp av skattebetalarna under 1971. Detta tvångslån torde vid en försiktig beräkning uppgå till uppemot 1 200 miljoner kronor.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att snarast vidtaga sådana ändringar beträffande preliminärskattetabletterna att det betydande överuttag av preliminär skatt som nu sker försvinner och ersätts med ett preliminärskatteuttag som så nära som möjligt ansluter sig till vad som kan antas bli den slutliga skatten?

Denna anhållan bordlades.

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

§ 27 Anmälades och bordlades

dels Kungl. Maj:ts skrivelse nr 3 med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser,

dels ock Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1970 vid dess femtiofjärde sammanträde fattade beslut.

§ 28 Anmälades och bordlades motion nr 1200 av herr *Schött m. fl.* i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till skattebrottslag, m. m.

§ 29 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framställts, nämligen

den 2 februari av

Nr 47 Herr *Pettersson* i Kvänum (c) till herr statsrådet Löfberg om åtgärder mot vissa konsekvenser av strejk bland besiktningsveterinärer:

Avser regeringen att vidta några åtgärder som kan undanröja de allvarliga konsekvenser för folkförsörjningen, folkhälsan och djurskyddet, som en strejk bland besiktningsveterinärerna skulle leda till?

den 3 februari av

Nr 48 Herr *Hagberg* (vpk) till herr socialministern angående skyddsombudens ställning:

Ansér statsrådet inträffade svårartade olycksfall i arbetet motiverar en anmodan till pågående utredning för översyn av arbetarskyddslagen, att bryta ur frågan om en starkare ställning för skyddsombuden, bland annat att ge dessa vetorätt i frågor om säkerhetsåtgärder, samt framlägga förslag härom möjliggörande en skyndsamt behandling och beslut?

den 4 februari av

Nr 49 Herr *Enlund* (fp) till herr utbildningsministern om remissbehandling av föreslaget nytt betygssystem:

Kommer det nya betygssystem, som föreslås av betygsgruppen inom skolöverstyrelsen, att remissbehandlas så att de närmast berörda grupperna - föräldrar, lärare, skolledare och elever - får tillfälle att yttra sig över förslaget?

den 2 februari av

Nr 50 Fru *Nordlander* (vpk) till herr justitieministern om deklarationshjälp på fängvårdsanstalter:

Vill statsrådet medverka till att deklarationshjälp ordnas för intagna på våra fängvårdsanstalter, i syfte att undvika de olägenheter i form av påförande av skönstaxeringar som eljest kan drabba dem som underlåtit att avgiva självdeklaration?

den 4 februari av

Nr 51 Herr *Wikström* (fp) till herr statsrådet Moberg angående finansie-

ringen av svenskt deltagande i CERN II-projektet:

Är regeringen beredd söka finna sådana former för finansieringen av ett svenskt deltagande i CERN II-projektet att övrig svensk teknisk och naturvetenskaplig forskning inte drabbas härav?

Nr 19

Torsdagen den
4 februari 1971

Nr 52 Herr *Måbrink* (vpk) till herr kommunikationsministern om säkerhetsbestämmelser avseende traktorer för snöröjning:

Är statsrådet beredd att pröva frågan om utfärdandet av sådana bestämmelser i vägtrafikförordningen att större traktorer, vilka i tätbefolkade bostadsområden användes för snöröjningsändamål och vilka genom sin konstruktion har ytterligt försämrad siktmöjlighet, endast får framföras om ledsagare är tillgänglig för undvikande av barnolycksfall?

§ 30 Kammaren åtskildes kl. 16.46.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert